

PŘÍLOHA 1 – Dotazník pro vyučující

Vážení vyučující,

ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku, který je podklad výzkumu k mé diplomové práci. Jsem studentka psychologie na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy a můj výzkum se věnuje tomu, jak učitelky a učitelé na druhém stupni základních škol (a odpovídajících ročnících víceletých gymnázií) vnímají žáky a žákyně, kteří plně neodpovídají nebo jsou v rozporu s představou typického chlapce a typické dívky.

Ve společnosti či škole se můžeme setkat s jedinci, kteří se ve svém chování či vlastnostech projevují způsobem, který je typický spíše pro druhé pohlaví. **Někteří chlapci mohou působit svým vzhledem a projevy trochu žensky či mají zájmy a vlastnosti, které se většinou přičítají ženám. U dívek se lze setkat naopak s tím, že budí nečivčí, trochu chlapecký dojem.** Děti, které působí podobným dojmem, v dotazníku označuji jako **atypické**. Tento dotazník se zaměřuje na to, jaké máte s takovými dětmi zkušenosti.

Dotazník obsahuje celkem 15 otázek, z nichž většina nabízí možnosti odpovědí. Vyplnění Vám zabere zhruba 15-20 minut. Prosím Vás o pečlivé a pravdivé vyplnění.

Zpracování dotazníků je anonymní. Po vyhodnocení dotazníků od všech respondentů (cca 100 osob) bych ráda s vybranými vyučujícími vedla krátký rozhovor. Budu proto velmi ráda, když mi na sebe uvedete kontakt, pro případ, že bych po vyhodnocení potřebovala kontaktovat právě Vás.

Mnohokrát Vám děkuji za spolupráci,
Bc. Hana Klimešová

Na úvod prosím vyplňte několik otázek o Vás:

Jste žena, nebo muž?   MUŽ   ŽENA

Jaký je Váš věk?

Jaká je délka Vaší pedagogické praxe?

Jaké předměty vyučujete?

Jaké děti učíte?   2. stupeň základní školy
odpovídající ročníky víceletého gymnázia

V jakém kraji učíte?

Pokud souhlasíte, abych Vás případně oslovila kvůli rozhovoru, uveďte prosím nějaký kontakt na Vás. (email či telefon)

1. Existuje podle vás nějaké chování, vzhled, vlastnosti, zájmy, aj. které by **dívky správně mít neměly**?

- Ne
- Ano

Pokud **ano**, uveďte prosím 3 příklady toho, jaký by podle vás chlapec být neměl:

---

2. Existuje podle vás nějaké chování, vzhled, vlastnosti, zájmy, aj. které by **chlapci správně mít neměli**?

- Ne
- Ano

Pokud **ano**, uveďte prosím 3 příklady toho, jaký by podle vás chlapec být neměl:

---

3. Setkal/a jste se **vy osobně** v rámci své učitelské praxe s atypickými dětmi?

S dívkou, která má nedívčí až chlapecké chování, vzhled, zájmy či vlastnosti:

- Ano, několikrát
- Ano, jednou
- Ne, nesetkal/a
- Nevím, nevšímám si toho

S chlapcem, který má nechlapecké až dívčí chování, vzhled, zájmy či vlastnosti:

- Ano, několikrát
- Ano, jednou
- Ne, nesetkal/a
- Nevím, nevšímám si toho

4. Setkáte-li se s chlapcem či dívkou s atypickými projevy či zájmy, v čem pro vás bude jejich atypičnost nejvíce důležitá? (*můžete vybrat více variant*)

U dívek si nejvíce všímám:

- Vzhled
- Oblékání
- Zájmy
- Vlastnosti
- Chování
- Schopnosti, dovednosti

U chlapců si nejvíce všímám:

- Vzhled
  - Oblékání
  - Zájmy
  - Vlastnosti
  - Chování
  - Schopnosti, dovednosti
5. Čím je podle vás tato atypičnost u chlapců a dívek dána?
- Vlivem výchovy
  - Oblékání
  - Vlastnosti
6. Jaké **postavení ve třídě** mají podle vás/vaší zkušenosti děti projevují se atypicky?

Dívky jsou ve třídním kolektivu začleněny:

- výborně
- spíše dobře
- normálně
- spíše špatně
- velmi špatně

*Pokud vaše odpověď byla **spíše špatně** nebo **velmi špatně**, prosím odpovězte na tuto otázku:*

Setkávají se atypické dívky v kolektivu s některými z uvedených potíží? (*označte všechny situace, které se v takových případech podle vás častěji vyskytují*)

Atypická dívka:

- je v kolektivu málo oblíbená
  - není ostatními dívkami zvána ke společným aktivitám
  - dívky s ní moc nekomunikují, nebaví se s ní
  - chlapci se s ní moc nebaví
  - dívky ji nepřijímají do party
  - dívky si z ní dělají legraci nebo jí dělají naschvály
  - chlapci si z ní dělají legraci nebo jí dělají naschvály
  - setkává se s verbálním ubližováním od spolužáků/spolužaček
  - setkává se s fyzickým napadáním od spolužáků/spolužaček
  - ostatní dívky ji považují spíše za kluka
  - chlapci ji berou jako kluka
  - dívky si o ní myslí, že je divná
  - chlapci si myslí, že je divná
  - je spolužáky/spolužačkami označována za lesbu
  - jiný druh potíží (*uved'te prosím*)
-
-

Chlapci jsou ve třídním kolektivu začleněni:

- výborně
- spíše dobře
- normálně
- spíše špatně
- velmi špatně

*Pokud vaše odpověď byla **spíše špatně** nebo **velmi špatně** prosím odpovězte na tuto otázku:*

Setkávají se atypičtí chlapci v kolektivu s některými z uvedených potíží? *(označte všechny situace, které se v takových případech podle vás častěji vyskytují)*

Atypický chlapec:

- je v kolektivu málo oblíbený
  - není zván ke společným aktivitám, které dělají ostatní chlapci
  - chlapci s ním moc nekomunikují, nebaví se s ním
  - dívky se s ním moc nebaví
  - chlapci ho nepřijímají do party
  - chlapci si z něj dělají legraci nebo mu dělají naschvály
  - dívky si z něj dělají legraci nebo mu dělají naschvály
  - setkává se s verbálním ubližováním od spolužáků/spolužaček
  - setkává se s fyzickým napadáním od spolužáků/spolužaček
  - ostatní chlapci ho považují spíše za holku
  - dívky ho berou jako holku
  - chlapci si o něm myslí, že je divný
  - dívky si o něm myslí, že je divný
  - je spolužák/spolužačkami označován za gaye
  - jiný druh potíží *(uved'te prosím)*
-
-

7. Jsou podle vás/ dle vaší zkušenosti atypické děti přijímány vašimi **pedagogickými kolegy**?

Atypické dívky jsou vyučujícími přijímány:

- Stejně jako ostatní dívky
- Trochu jinak než ostatní dívky
- Trochu jinak než ostatní dívky, ale více negativně než atypičtí chlapci
- Výrazně jinak ve srovnání s ostatními dívkami
- Přijímány obtížně

Projevuje se **přístup vašich kolegů/kolegyň** k těmto dívkám některým z následujících způsobů? *(můžete vybrat více variant)*

- očekávají jiné schopnosti a zájmy, než mají ostatní dívky

- vyjadřují obavy o budoucí život takové dívky
- zapojují je do jiných činností než ostatní dívky
- poukazují na jejich odlišnost od ostatních dívek
- upozorňují na nedostatečnou ženskost (femininitu)
- jsou nespravedliví při hodnocení jejich znalostí
- setkal/a jsem se s jiným chováním či projevy (*uved'te prosím*)

- žádného zvláštního přístupu jsem si nevšiml/a

Atypičtí chlapci jsou vyučujícími přijímáni:

- Stejně jako ostatní chlapci
- Trochu jinak než ostatní chlapci
- Trochu jinak než ostatní chlapci, ale více negativně než atypické dívky
- Výrazně jinak ve srovnání s ostatními chlapci
- Přijímání obtížně

Projevuje se **přístup vašich kolegů/ kolegyně** k těmto chlapcům některým z následujících způsobů? (*můžete vybrat více variant*)

- očekávají jiné schopnosti a zájmy než mají ostatní chlapci
- vyjadřují obavy o budoucí život takového chlapce
- zapojují je do jiných činností než ostatní chlapce
- poukazují na jejich odlišnost od ostatních chlapců
- upozorňují na nedostatečnou mužnost (maskulinitu)
- jsou nespravedliví při hodnocení jejich znalostí
- setkal/a jsem se s jiným chováním či projevy (*uved'te prosím*)

- žádného zvláštního přístupu jsem si nevšiml/a

8. **Souhlasíte s následujícími výroky?** (*vybranou odpověď zakroužkujte*)

Atypické projevy (chování, vlastnosti, zájmy) **u dívek** mi vadí.

ZCELA ANO – SPÍŠE ANO – SPÍŠE NE – VŮBEC NE

Atypické projevy (chování, vlastnosti, zájmy) **u chlapců** mi vadí.

ZCELA ANO – SPÍŠE ANO – SPÍŠE NE – VŮBEC NE

Atypické projevy u chlapců mi **vadí více** než atypické u dívek.

ZCELA ANO – SPÍŠE ANO – SPÍŠE NE – VŮBEC NE

Nevadilo by mi mít ve třídě atypickou **dívku**.

ZCELA ANO – SPÍŠE ANO – SPÍŠE NE – VŮBEC NE

Nevadilo by mi mít ve třídě atypického **chlapce**.

ZCELA ANO – SPÍŠE ANO – SPÍŠE NE – VŮBEC NE

Cítím, že se k méně femininním **dívkám** chovám či choval/a bych se trochu jinak než k ostatním dívkám.

ZCELA ANO – SPÍŠE ANO – SPÍŠE NE – VŮBEC NE

Cítím, že se k méně maskulinním **chlapcům** chovám či choval/a bych se trochu jinak než k ostatním hochům.

ZCELA ANO – SPÍŠE ANO – SPÍŠE NE – VŮBEC NE

9. Jaké **praktiky** uplatňujete či byste uplatňoval/a u atypických dětí?
(*můžete vybrat více variant*)

U atypických dívek:

- vybírám či vybíral/a bych jim jiné aktivity, které by jim mohly lépe jít
- snažím či snažil/a bych se je zapojit do aktivit, které dělají ostatní dívky
- vybízím či vybízela bych ostatní děti, aby se s nimi více bavily
- někdy jim připomínám či připomněl/a bych, jak se dívky správně chovají
- snažím či snažil/a bych se je podpořit, aby se chovaly jako ostatní dívky, když se mi jejich chování nezdá či nezdálo by se dostatečně vhodné pro dívky
- jiné (*uved'te příklad*)

- žádné zvláštní praktiky neuplatňuji či bych neuplatňoval/a

U atypických chlapců:

- vybírám či vybíral/a bych jim jiné aktivity, které by jim mohly lépe jít
- snažím či snažil/a bych se je zapojit do aktivit, které dělají ostatní chlapci
- vybízím či vybízela bych děti, aby se s nimi více bavily
- někdy jim připomenou či připomněl/a bych, jak se mají chlapci správně chovat
- snažím či snažil/a bych se je podpořit, aby se chovali jako ostatní chlapci, když se mi jejich chování nezdá či nezdálo by se dostatečně chlapecké
- jiné (*uved'te příklad*)

- žádné zvláštní praktiky neuplatňuji či bych neuplatňoval/a

U následujících položek (otázky 10–15) si prosím **přečtěte texty** nastiňující jednotlivé **situace** a **odpovězte na otázky**.

10. Scénář 1

Třída 7.A je sportovně založená. Téměř všichni chlapci dělají nějaký sport, především fotbal či floorbal. Lukáš sám má ke sportu negativní vztah. Nesportuje hlavně proto, že mu žádný dosud nabízený sport nešel nebo ho nebavil. Raději se věnuje jiným činnostem, jako je například čtení knih. Ve třídě se baví zejména s dívkami, se kterými o přestávce sedí u stolu a hovoří o různých tématech, zatímco kluci lítají po třídě. S dívkami si dobře rozumí a ony ho mají rády za kamaráda. Všimají si, ale nevadí jim, že má Lukáš jemnější hlas než ostatní chlapci. Vzhledově se však od ostatních chlapců příliš neliší. Kluci se s ním bavit nechtějí, dělají si z něj legraci, někdy mu dělají naschvály a označují ho za gaye. Lukáš si to nechává líbit a neohrazuje se proti tomu. Nemá totiž rád konflikty a je ve všem relativně pasivní. Mrzí ho ale, že ho spolužáci za gaye považují.

- a) Setkal/a jste se v praxi s podobnou situací?
- Ano
  - Ne
- b) Jak byste reagoval/a, kdybyste měl/a takové dítě ve třídě?
- Je to v pořádku.
  - Trochu bych to řešil/a.
  - Nebyl/a bych rád/a.
- c) Vedly by vás projevy a chování chlapce k nápravnému kroku (aby se choval jako většina chlapců) formou nějakého zvláštního přístupu?
- Ne
  - Ano

Co byste navrhoval/a za přístup?

- d) Jaký podle vás bude další vývoj takového dítěte?
- Stejný jako u ostatních dětí
  - Odlišný

Jak/v čem odlišný?

---

11. Scénář 2

Pavel chodí do 9. třídy. Miluje sport a je velmi nadějným floorbalistou. Před podáním přihlášek na SŠ se rozmýšlí, na jaké škole bude dál studovat. Váhá, zda sportovní gymnázium kvůli floorbalu, nebo zdravotnickou školu, protože by do budoucna rád vykonával povolání zdravotního bratra. Pavel je prvním chlapcem v dané škole, který se na podobný obor hlásí. Ve třídě je oblíbený, má kamarády mezi dívkami i chlapci. S chlapci se ve třídě baví spíše o

sportu či hrají různé hry. Mimo školu spolu tráví čas různými aktivitami a někdy provádějí různé „nebezpečné“ aktivity, jako rychlojízda na skatu aj. S dívkami si rozumí a má s nimi společné to, že některé se také chtějí stát zdravotními sestrami. Společně se proto připravují na přijímací zkoušky a dělají dobrovolnictví v domově pro důchodce. Svým vzhledem Pavel odpovídá běžnému chlapci daného věku. Je vysoký, vysportovaný, má kratší tmavé vlasy. V oblékání není příliš vyhraněný, občas přijde do školy třeba ve fialovém nebo růžovém tričku. Když tak učiní, kluci si z něj utahují, že je „buzna“. Nenechá si to jen tak líbit, je vždy pohotový v odvrácení podobných poznámek. Je velmi aktivní, dominantní a soutěživý, ale v různých situacích dokáže být i empatický, taktní a nemá problém uznat svoji chybu.

a) Setkal/a jste se v praxi s podobnou situací?

- Ano
- Ne

b) Jak byste reagoval/a, kdybyste měl/a takové dítě ve třídě?

- Je to v pořádku.
- Trochu bych to řešil/a.
- Nebyl/a bych rád/a.

c) Vedly by vás projevy a chování chlapce k nápravnému kroku (aby se choval jako většina chlapců) formou nějakého zvláštního přístupu?

- Ne
- Ano

Co byste navrhoval/a za přístup?

---

d) Jaký podle vás bude další vývoj takového dítěte?

- Stejný jako u ostatních dětí
- Odlišný

Jak/v čem odlišný?

---

12. Scénář 3

Do 8.B chodí chlapec jménem Michal. Jedná se o chlapce, který svým vzhledem neodpovídá věku. Je velmi malý, drobný a útlý na rozdíl od stejně starých spolužáků. Nedělá žádný sport, protože je fyzicky neprůbojný, závodně by proto neuspěl. Ve třídě však patří mezi chlapce, které je vždy slyšet a vidět, jelikož má velmi často nemístné poznámky. I přes své snahy zapadnout do chlapeckého kolektivu je relativně osamělý a také občasným terčem posměchu ostatních dětí. Baví se s ním jen málo spolužáků a spolužaček, spíše méně oblíbených. Když se chce zapojit do aktivit s chlapci, oblíbení ho nepřijmou s tím, že si má jít „radši hrát s holkami“.

a) Setkal/a jste se v praxi s podobnou situací?

- Ano

- Ne
- b) Jak byste reagoval/a, kdybyste měl/a takové dítě ve třídě?
- Je to v pořádku.
  - Trochu bych to řešil/a.
  - Nebyl/a bych rád/a.
- c) Vedly by vás projevy a chování chlapce k nápravnému kroku (aby se choval jako většina chlapců) formou nějakého zvláštního přístupu?
- Ne
  - Ano

Co byste navrhoval/a za přístup?

---

d) Jaký podle vás bude další vývoj takového dítěte?

- Stejný jako u ostatních dětí
- Odlišný

Jak/v čem odlišný?

---

13. Scénář 4

Adéla navštěvuje třídu 8.D. Má velmi krátce střižené vlasy a obléká se pouze do volnějších triček, převážně černé, šedé barvy či v odstínech modré. Na rozdíl od svých spolužaček nepoužívá žádnou zkrášlovací kosmetiku, dokonce ani řasenku. O přestávkách se připojuje k chlapcům a společně s nimi blbne, je fyzicky velmi aktivní. Nejraději s nimi hraje různé drsné hry, v nichž je velmi dominantní a soutěživá. V hodinách je oproti ostatním dívkám hlučnější a pro sprostá slova nejde daleko. Vulgarismy užívá i v běžné konverzaci. Občas ji některý z vrstevníků nazve lesbou, vůči čemuž se razantně ohrazuje a projevuje se až agresivně. Celkově působí jako velká tvrd'ačka.

- a) Setkal/a jste se v praxi s podobnou situací?
- Ano
  - Ne
- b) Jak byste reagoval/a, kdybyste měl/a takové dítě ve třídě?
- Je to v pořádku.
  - Trochu bych to řešil/a.
  - Nebyl/a bych rád/a.
- c) Vedly by vás projevy a chování dívky k nápravnému kroku (aby se chovala jako většina dívek) formou nějakého zvláštního přístupu?
- Ne
  - Ano

Co byste navrhoval/a za přístup?

---

d) Jaký podle vás bude další vývoj takového dítěte?

- Stejný jako u ostatních dětí
- Odlišný

Jak/v čem odlišný?

---

14. Scénář 5

Ve třídě 9.C je dívka s jménem Natálie. Tato dívka má velmi vysportovanou postavu, krásné dlouhé světlé vlasy, chodí módně oblečená a často se obléká i do sukni. Ve svém volném čase navštěvuje zájmové kroužky. V jednom se věnuje ručním pracím, které má Natálie velmi ráda, a tráví jimi hodně času i doma. Druhým kroužkem je fotbal, ve kterém je kapitánkou dívčího týmu. Ve škole je mezi dívkami i chlapci velmi oblíbená. Jejím nejoblíbenějším předmětem je matematika, v níž je nejlepší v celé škole. Po absolvování základní školy chce studovat střední průmyslovou školu. Je přátelská, milá, vřelá. Ale pokud se jí něco nelíbí, dokáže se aktivně ohradit. Někdy, když se naštve, používá sprostá slova, ale v běžné konverzaci je neuzívá. Je nezávislá a samostatná.

a) Setkal/a jste se v praxi s podobnou situací?

- Ano
- Ne

b) Jak byste reagoval/a, kdybyste měl/a takové dítě ve třídě?

- Je to v pořádku.
- Trochu bych to řešil/a.
- Nebyl/a bych rád/a.

c) Vedly by vás projevy a chování dívky k nápravnému kroku (aby se chovala jako většina dívek) formou nějakého zvláštního přístupu?

- Ne
- Ano

Co byste navrhoval/a za přístup?

---

d) Jaký podle vás bude další vývoj takového dítěte?

- Stejný jako u ostatních dětí
- Odlišný

Jak/v čem odlišný?

---

15. Scénář 6

Lucie chodí do 7. třídy. Většina jejích spolužaček patří do nějaké dívčí party a má své nejlepší kamarádky. Spolužačky se dříve aktivně snažily Lucii do party začlenit, ale nepodařilo se jim to. Lucie o to totiž nestála, proto to po čase vzdaly. Ve škole i mimo ni Lucka tráví čas nejraději sama čtením a psaním vlastních povídek, což se jí zdá více užitečné než „klevetění“ s ostatními dívkami. Vztahy nepovažuje za nejdůležitější věc, které by se měl člověk věnovat, proto se angažuje v jiných činnostech. Je spíše racionální a pragmatická dívka, nikoli emocionální.

a) Setkal/a jste se v praxi s podobnou situací?

- Ano
- Ne

b) Jak byste reagoval/a, kdybyste měl/a takové dítě ve třídě?

- Je to v pořádku.
- Trochu bych to řešil/a.
- Nebyl/a bych rád/a.

c) Vedly by vás projevy a chování dívky k nápravnému kroku (aby se chovala jako většina dívek) formou nějakého zvláštního přístupu?

- Ne
- Ano

Co byste navrhoval/a za přístup?

---

d) Jaký podle vás bude další vývoj takového dítěte?

- Stejný jako u ostatních dětí
- Odlišný

Jak/v čem odlišný?

PŘÍLOHA 2 – Přepis rozhovorů

R = respondent

E = examinátor

ROZHOVOR S VYUČUJÍCÍM Č. 1

učitel, 33 let – Tělesná výchova, Hudební výchova

E: Náš rozhovor se bude týkat vaší konkrétní zkušenosti s dětmi, které vybočují z typické představy toho, jak by měla dívka či měl chlapec vypadat. V první části rozhovoru vám budu klást otázky samostatně na dívky a poté na chlapce. Nejprve bych vás tedy poprosila, abyste si vybavil nějakou konkrétní dívku, kterou máte s tou genderovou atypičností spojenou.

R: Jednu takovou ukázkovou máme hned tady vedle ve třídě, klidně se tam na ni můžeme jít podívat.

E: A myslíte si, že bych třeba poznala, která to je?

R: Myslím si, že určitě.

E: To nebude nutné. Budeme si o ní spíše spolu povídat. Mě by tedy nejdřív zajímalo, jak vypadá, jak se obléká... Prostě jak byste ji vzhledově popsal.

R: Ona ještě tak dva roky nosila dlouhé vlasy, takže to nebylo tak výrazný. Ale poslední dobou, ona... Zkrátila si vlasy a má je obarvený na modro v současné době, ještě navíc s takovou patkou. Hrozně často nosí takovou tu klučičí kšiltovku, volný oblečení, ale není tam takový důvod, že by volným oblečením ukrývala nějakou nadváhu nebo něco takového, co holky občas dělají, že si vezmou velkou mikinu. To v žádném případě.

E: Do jaké třídy chodí?

R: Teď je to osmička.

E: Takže ještě v šesté třídě podle vás atypická nebyla?

R: V pátý, šestý třídě si myslím, že asi už občas používala hrubší výrazy, chodila na florbal. Je podle mě sportovně nadaná, dělá klučičí sporty spíš, takže chodila i na basketbal ráda, hodně sportovala... Takže, ale bylo to ještě... že byla ještě víc taková holka. Ale teď prostě... Myslím si, že kdybysme tam teď šli, tak jako věřím, že ji určitě poznáte.

E: Tak to teď už nepochybuji. Podle modrých vlasů bych ji teď určitě poznala... A jak se jí daří ve škole? Má dobré známky?

R: Všechny známky nevím....

E: A co třeba vaše předměty – hudebka a tělocvik?

R: Na hudebku většinou, jako ne, že by to nosila mezi prvníma ty referáty a všechny práce, které má mít... Ale svoji povinnost si vždycky splní. Ale jedničkářka to určitě není.

E: Co třeba na pedagogických poradách. Tam se třeba řeší, že by měla nějaké problémy se školou?

R: Nenene... To se neřeší na poradách. Ani extra jako nezlobí, jen občas, že něco řekne, co úplně není vhodný nebo způsobem, který vhodný není. Ale jako problémová holka to není.

E: Věděl byste něco o její rodině? Třeba o jejích rodičích, setkal jste se s nimi?

R: V tomto případě ne.

E: Má na škole nějakého sourozence?

R: To nemá tady ve škole.

E: Co byste mi mohl říct o jejích koníčcích?

R: Vyloženě sportuje, spíš ty klučičí sporty a děla je opravdu dobře. A i v tom, když hraje třeba s klukama, tak v tom kontaktu je taková tvrdší, prostě že to není taková ta holčička, že by do ní jako strčili a ona začala třeba jako naříkat. To ona jako jim to spíš oplatí, vrátí.

E: Mohl byste k ní přiřadit nějaké typické vlastnosti, které se podle vás u ní projevují a také nějaké konkrétní projevy chování, které jsou podle vás u ní atypické?

R: Určitě o ní člověk ve třídě ví. Není to holka, která by byla zaražená, seděla vzadu... I když se prostě s ostatními bavíme nebo všichni, tak ona je opravdu ta, která i s tím názorem prostě přijde a ozve se. Je taková od rány.

E: Jak tohle chování a celkově i oblékání této dívky na vás působí?

R: V jejím případě... Já mám blízko k tomu, že sportuje. Jako tělocvikář... mě se prostě líbí, že ta holka sportuje. A taky, že si jako rozumí s těma klukama, chytne se bez problému toho klučičího kolektivu, což je u některých dalších holek, co tam jsou jiný, jsou takový zakřiknutější... Ty holky drží spolu, kdežto tahle Adéla je opravdu taková výrazná, a v žádném případě není introvertní. Opravdu jí nedělá problémy se skamarádit i s tou klučičí partou, ale myslím si, že ji nevyčleňují ty holky.

E: A jak moc jsou pro vás ty její projevy neobvyklé?

R: Já si jako nemyslím, že by to bylo jako nějak extra neobvyklý.

E: Znáte třeba více takových dívek, které se kamarádí hodně jak s klukama, tak holkama a jsou podobné tomu, jak jste popisoval tu Adélu?

R: Jako ještě tady máme kolegyni, která má na tělocvik se mnou paralelně druhou sedmičku a hraje florbal a hodně dobře. A v tom sportovním kolektivu, konkrétně v tom florbalovém týmu je hrozně moc holek, který jsou... ona vždycky říká, že tam $\frac{3}{4}$ holek jsou lesby. A je strašně zajímavý, že v tom sportovním kolektivu se to u holek, který dělají klučičí sport dost často projeví. Já zrovna s tou kolegyní se o tom dost často bavíme, tak ta by taky mohla přispět do diskuze.

E: To snad ani není potřeba... Takže podle vaší zkušenosti to není jediná dívka na celé škole, která by se takto projevovala?

R: Ne to určitě ne.. Takový chování se občas objeví. V tom jejím případě je to takový celkem výraznější. Ale často je to právě si myslím u holek, který sportují a jsou v tom kolektivu s klukama. A přebírají ty jejich klučičí vzorce chování. Prostě používají hrubší výrazy... Zrovna u ní ve třídě jsou holky, který jsou jako sportovkyně, ale na rozdíl od ní vypadají vyloženě jako holky. A jsou moc hezký, chodí hezky oblékaný...

E: A odlišuje se sport, jaký dělají?

R: Nene, dělají basket, hrají spolu.. Moc rády hrají taky florbal, ale jedna z nich... Kristýna... Moc pěkná holka, ta prostě.. U ní by to člověka nenapadlo. Třeba u toho basketu občas otevře pusku, někdy co z nich vypadne je zajímavý... Ale to je v rámci toho sportu a tím, že to hrajou s těma klukama.

E: A ta Adéla, jak ona to má se sprostými slovy a vulgaritou?

R: Ta to používá i v běžném hovoru.

E: Myslíte si, že projevy Adély, jsou pro dívku nevhodné?

R: (přemýšlí cca 10 sekund) Asi když se na to podívám z hlediska chlapa, tak to nevhodný je. Nepůsobí vůbec jako holka, tak nějak žensky...

E: A co z hlediska učitele?

R: T hlediska učitele se na to dívám tak, že doufám, že z toho vyroste. Že si říkám, že je to u ní jen přechodnej stav.

E: Je teda něco co vám na ní konkrétně vadí?

R: Jako třeba řeknu jí, Adélko, chceš být zajímavá, ale seš ve škole a ta kšiltovka se ve škole nenosí. Ale to je taková věc, že se nedá říct, že by mi to jako vadilo... To udělej ti kluci taky. To jako ale není nic, co bych nepřežil.

E: A je něco, co se vám na ní naopak líbí?

R: Líbí se mi, že se nebojí a sportuje s těma klukama. Ta s tímhle nemá problém.

E: Čím si myslíte, že je u ní ta atypičnost ovlivněná... Jaké faktory v tom mohou hrát roli? Biologie, výchova, parta.. či co to podle vás konkrétně u ní je?

R: V případě těch ostatních holek je to určitě tím kolektive, že při sportu řeknou něco sprostého. Tam je to tou partou, že do sebe strkají a řeknou si třeba „běž do prdele“... Ne že by to bylo častý, ale občas to ty holky řeknou. To mě vždycky jako překvapí. Ale Adéla tyhle věci používá normálně a myslím si, že to bude ovlivněný asi biologicky. V jejím případě to podle mě nebude ovlivněné pouze tím kolektivem.

E: Vy jste říkal, že už před dvěma roky hrála tyto sporty, ale byla ještě více holčičí...
R: Jako to jo, ale spíš vizuálně... Měla ty delší vlasy, ale vždycky byla taková tím chováním, trochu jiná než ostatní holčičky. V pětce jsou to malé princezničky... A už tenkrát to bylo tak trochu jasné, že u ní to bude trochu jiný.
E: Dále bych se teda ptala na kolektiv. Jak se jí daří ve třídě?
R: V jejím případě se baví s klukama i holkama.
E: Stalo se, že by měla někdy nějaké problémy se spolužáky nebo spolužačkami? Že by jí například někdo nějak ubližoval?
R: Nic si nevybavuju. To ta si spíš ani nenechá nijak ubližovat...
E: Jsou nějaké děti ve třídě, které by se s ní nebavily?
R: No to taky ne.. Tam ve třídě je partička čtyř kluků, takových počítačových expertů, kteří nejsou sportovně nadaní... Tak k těm extra blízko nemá. Ale k těm vlastně nemá blízko nikdo.. Ti se baví jen mezi sebou. Ale že by tam byl někdo kdo by ji nějak odstrkoval, že by se s ní nebavil, tak to ne...
E: Setkali jste se někdy, že by ji někdo označoval třeba za lesbu? Nebo něco podobného.
R: Mám pocit, že jsem někdy něco podobného jednou zaslechl. Ale že by to bylo nějak opakovaně to ne.. Ona to jak se ostříhala a jak nosí ty účesy výrazný... Tak minule se jí smály, když jsme v hudebce měli referát na Justina Biebera, že má stejný účes jako on... Ale že by to byl nějaký každodenní výsměch, tak to ne.
E: Co vaši kolegové, jak se k této dívce chovají oni?
R: Tak ona potřebuje trošičku jiný přístup.
E: V čem třeba?
R: Občas je taková trochu divočejší... A chování, který není vhodný pro holku.. Třeba s tou čepicí... Zrovna nedávno jsme se o ní bavili při obědě s někým a učitelka to komentovala tak, že tady je to jasné, že ta bude mít holčičího partnera. Že ta s klukem chodit nebude. Ale já si myslím, že to jde strašně těžko odhadnout.
E: Mají kolegové s touto konkrétní dívkou nějaké problémy?
R: Já si myslím že ne. Možná jen občas, protože to není nějaká taková ta pečlivá holčička, že by měla všechno, třeba čtenářské deník dokonale. To ona prostě nemá. Občas se objeví, že i ty referáty nepřinese mezi prvníma, je třeba, abych ji víckrát upozornil... Spíš problémy v té pečlivosti... Ale to bych nespojoval s tím jak vypadá nebo se chová.
E: Stížnosti na její osobu od kolegů nějaké slýcháte?
R: To ne... v té třídě jsou i horší typy dětí a problémy, které se řeší.. Třeba kluk, který nechodí do školy a řeší to sociálka. Takže ne, že by někdo řešil Adélku... Ta si žije tím svým netypickým životem. Nemá nic, co by ostatním mohlo nějak víc vadit.. Teda mluvím spíš za sebe.
E: Jak vy osobně s ní tedy vycházíte?
R: Já s ní vycházím dobře. Nevzpomínám si, že bych s ní měl vyloženě nějaký konflikt.
E: Děláte nějaký rozdíl mezi ní a ostatními dívkama ve třídě? Třeba v aktivitách, které vybíráte?
R: No v tělocviku, tak třeba když už hrajeme basket, tak nedám všechny silný do jednoho týmu. Třeba ona bude jedna kapitánka a ty další budou v tom druhém týmu. Nebo příklad, že když budu dělat nějaké složitější cvičení, třeba gymnastiku, tak vím, že opičí dráhu, kde se někam leze, tak vím, že se na ní můžu obrátit s tím, že ona nezačne křičet s tím, že s těch žebřin spadne. Takže jako vím, že se o ni nemusím tolik starat v tom tělocviku. To je asi jedinej rozdílný přístup. Jinak asi ne. Jsou tam takový ty holčičky pečlivý u kterých vím, že když jim zadám referát, tak to přinesou načas a že jí budu muset občas říct, že by to už mohla přinést.
E: Co si o jejích projevech myslíte – bude mít podle vás v budoucnu nějaké problémy?
R: No záleží, jestli to v tomhle stylu bude pokračovat a jestli třeba pak z té puberty pochopí, že přestane chodit oblíkaná jak kluk a začne být za holku. Na druhou stranu je spousta... třeba to bude spousta chlapů vyhovovat, že má takovou partnerku. Myslím si, že i kdyby šla někam na střední, třeba průmyslovku, kde je spousta kluků, tak ona by tam skvěle zapadla, nebude mít v tomto problémy.

E: Jste rád, že takovou dívku učíte?

R: Asi jo, já ji asi opravdu mám rád.

E: A chtěl byste více takových holek učit?

R: Tak to zase neeee... Abych měl v každé třídě měl pět takových Adélek, tak to by bylo náročný. Občas jak je živá, tak to by bylo fakt náročný. Je tam dost práce s klukama, kteří jsou od přírody takový jako živější a když by mi to vyučování narušovala pět dalších holek tak by mě to možná štvalo. Ale takhle mi to prostě nevadí.

E: A co kolegové, mají to podle vás podobně a jsou rádi, že takovou dívku učí?

R: To si myslím. Není to dítě, které by bylo nějak problémové a vadilo by nějak. Naopak si myslím, že kdyby byly všechny děti stejný, tak by to byla strašná nuda.

E: Tak to by byly všechny otázky na dívku. Teď bychom se vrhli na kluka. Vybavujete si nějakého chlapce, o kterém bychom se spolu mohli pobavit?

R: No ono jich je dokonce více, jeden takovej případ už odešel, ale teď se ve škole nejvíce setkávám s jedním, ten se jmenuje Karel. A shodou okolností chodí do stejné třídy jako Adéla, o které jsme se bavili předtím.

E: Jak tento Karel fyzicky vypadá? Jakou má postavu.. A jak se třeba obléká?

R: Karel ten má delší světlý vlasy, ale jinak chodí oblékaně podobně jako ostatní kluci. On má sourozence, má mladší ségru, která je paradoxně hrozně sportovně nadaná. Hrozně šikovná holka a chodí ke mně na atletiku na kroužek, je taková šikulka. Ta holka je komunikativní, je bezproblémová, prostě živá, kdežto on je takovej, že vyloženě se drží své party tří kamarádů, baví se o svých mobilních hrách na telefon a o počítačích, ale že by byl jako zbytek klučáckého kolektivu, tak to ne. To tam nezapadá. Víím, že chodí na hudební nauku, byl jsem se podívat na nějakým koncertě, který tady měli, je docela šikovnej na piano, takže má spíše takovýhle zájmy..

E: Sportuje nějak nebo jaký je vůbec v tělesný výchově?

R: No.. Hrozně marnej... Hodněkrát se mi tam rozbrečel...

E: Co jeho fyzický vzhled... postava?

R: V poslední době... v osmičce se to dost mění ten člověk... V osmičce devítce se z těch kluků už pomalu stávají chlapi.... V jeho případě to jde tak, že si myslím, že on začíná tloustnout, je menší, není vyloženě robusní, ale poslední dobou mi přijde, že přibral. Je určitě zavalitější než byl, to určitě. Takže nemužní tak, že by mu začaly růst svaly jako některým, ale spíše se stává zavalitějším.

E: Můžete mi říct, jak se Karel vyvíjel od té doby co ho učíte... Tedy nejen ohledně postavy, to už jste říkal, že začíná tloustnout.. Co třeba jeho atypičnost v chování?

R: No dřív byl víc plačtivější. On není hloupej, je to poměrně inteligentní kluk, myslím si, že mu určitě dochází, že tohle chování je jakoby na škodu. Ale nedokáže to jakoby ovlivnit. Třeba můžu mluvit za ten tělák, v tom jeho případě je to dost náročný, protože na začátku, když jsem ho začal učit, tak jsem to asi úplně nechápal a když kluci skákali do výšky tak bych v životě neřekl, že se někdo může bát skočit, když tam má nataženou gumu, takže se jim nemohlo nic stát. No a nešlo mi do hlavy, proč by se z toho měl někdo rozbrečet. A v tom jeho případě, opravdu ten problém byl už od začátku. On třeba to nešel ani zkusit, sednul si na lavičku a začal plakat. A byl k neutišení. A tenkrát, když jsem ho dostal poprvý a tohle se stalo, tak jsem zkoušel různé cesty od přemlouvání a laskavého domlouvání až po přísnost, že když teď nevstaneš, tak máš pětku... Až po takovýhle vyhrožování. Na toho kluka nic nefungovala... Ta přísnost vede k tomu, že ten kluk se ještě víc zatáhne. Teď už víím, že na něj funguje v případě nějakých cviků na hrazdě naopak to, že ho nechávám být a domluví se s tím, že pokud tohle dělat nechce, tak že to dělat nemusí. Ale ostatní kluci na to mají občas nějaké narážky. Od začátku.. u Adélky jsem nic takového nikdy nepocítil, občas jen taková legrace... ale u toho Karla to bylo občas až nepříjemný a zlý. A já jsem to musel krotit. Na druhou stranu já to chápu, že ostatní to brali jako křivdu, že oni jako skákat musí, tak proč on to cvičení dělat nemusí. Takže v tomto případě je to s ním trochu složitější.

E: A jak se mu jinak daří ve škole?

R: Jo to jo, to on se školou nemá problémy. Je to chytrej kluk. Nadanej na počítače.. S tímhle problém není, jen ten tělocvik.

E: Ještě bych se teda zeptala ohledně rodiny. Říkal jste, že má mladší sestru, která sem na školu chodí a je sportovně nadaná. Víte i něco o rodičích, setkal jste se s nimi někdy?

R: Já znám jenom maminku. S tou jsem párkrát mluvil a ta jednou ztropila scénu... Děti se vrátili ze školy v přírodě a tenkrát Karel tam zapomněl bačkory. A dopadlo to tak, že u autobusu čekala maminka a osočila paní učitelku, že nevěnovala dostatek času aby zkontrolovala, že mají všechny věci sbalené... To bylo asi v šestý nebo sedmý třídě. Tak to mi přišlo až přehnaný. Za mnou tady párkrát přišla ohledně těláku, tak jsem jí to vysvětloval, tak jsme hledali cestu, tak jsem jí to vysvětloval... Ze začátku byla taková jako nastartovaná, bylo potřeba ji trochu zklidnit a řešili jsme spolu, že opravdu na něj platí spíše domluvit se než nějaký přísný řešení... Jestli to takhle funguje i doma, tak to vám nepovím. S tatínkem jsem nikdy nesetkal.

E: Takže co se týče nějakých jeho významných atypických vlastností a chování, které u něj pozorujete jsou ta ubrečenost a uzavřenost od ostatních chlapců... Je to tak?

R: Ano, to je přesný. Je a hlavně býval plačtivý a je dost neaktivní ve třídě. Není to tak, že by vyčníval nějak ze třídy, vždycky je raději, když se tam může tak nějak zašít a schovat.

E: Jak na vás toto jeho chování působí?

R: Na začátku jsem z toho byl vykolejenej, teď už jsem si zvykl.

E: Jak moc je to podle vás neobvyklé, tohle chování u chlapce?

R: No občas se asi někdo v těch třídách najde, ale neobvyklý... No není to první případ, ale u něj je to zatím nejextrémnější, co jsem se setkal.

E: Myslíte si, že je toto chování pro chlapce vhodné?

R: Noooo.... Vyloženě, když jako uvažuju nad tímto konkrétním případem, že se rozbřečí v případě, i když tam žádné nebezpečí nehrozí tak to vhodné není. A on se navíc ještě tak stáhne, že ani nic neřekne a ani vám neřekne, že já se třeba tohoto bojím, já bych to dělat nechtěl. Až postupem času jsem si k němu musel najít cestu a vím třeba, z kterých věcí má strach a který jsou mu nepříjemný.

E: Takže tohle je i to, co vám v jeho chování vadí?

R: Jo... Máme tady třeba basketbalistu a u něj vím, že má strach z výšek, tak podle toho k němu přistupuju, ale ten to řekne a vím co s ním dělat. Ale Karel, ten prostě nic neřekne. Ono to bylo asi tenkrát ve čtyřce nebo pětce co jsem ho dostal poprvé na tělák a on se rozbřečí a nic neřekne.. To je prostě nepříjemný.

E: Je naopak něco, co se vám na něm líbí?

R: Já si myslím, že na ty počítače je dobrej a ví toho dost. V tý svojí partě čtyř kluků svou důležitou roli má. Takže tam si dokážou vyhovět.

E: V čem je podle vás původ jeho atypičnosti?

R: Tam si myslím, že to je biologicky.. Fakt že jo.. Teď si říkám, že bych hrozně rád poznal jeho tatínka. Vždycky jsem viděl jen maminku.. Takže asi ta biologie, ale rozhodně k tomu ta výchova matky taky nepřispívá.

E: Jaké on má teda ve třídě postavení?

R: On je v té partičce čtyř kluků, moc se nevyčleňují, baví se převážně jen spolu. Hodně spolu. Seděj vlastně za sebou a většinou se drží... I v tom sportu by chtějí být spolu.. I na škole v přírodě. Spíše jsou uzavřenější a nikoho k sobě neberou..

E: Setkal se někdy Karel s nějakými obtížemi ze strany spolužáků? Například, že by mu nějak ubližovali?

R: No tak jsou na něj nepříjemní, když se rozbřečí. A teď občas mají na něj nějaký narážky. I to, že má delší vlasy a nevypadá úplně standardně, tak občas nějaké posměšky slyším. Hlavně třeba v tělocviku se ty narážky objevují... Když se mu něco nepovede, třeba skočit, tak hned na něj pokřikují, ať se jde hlavně zase rozbřečet... Ale je zajímavý, že ve třídě jeden kluk z té jeho čtveřice, je ještě větší antitalent na sport.. A na tohoto Míšu nikdy narážky nemají... Pomáhaj mu, že mu to tam třeba roztleskaj a když se mu to nepovede, tak mu řeknou ať to jde zkusit ještě jednou....

E: Řešíte chování spolužáků ke Karlovi nějak?

R: Jo určitě, vždycky je musím nějak zkrotit. A vysvětlit jim, že tyhle věci se ... ne že se neříkají... ale že každý má právo vypadat si jak chce, pokud to neomezuje druhého a doma jim to nevadí... a taky že každý je nějaký a ne všem jde sport.

E: Co kolegové, mají s ním nějaký problém ohledně toho jak vypadá či jak se chová? Nebo nějaké jiné problémy?

R: Já si nejsem jistý, jak se v ostatních předmětech konkrétně učí, to bychom se mohli podívat... Ale on je takovej ne úplně výraznej, takže žádný extra problémy s ním nebudou... Na poradách se nijak neřeší. Jsou jiní žáci, které je potřeba řešit. Nikdo si na něj nijak nestěžuje...

E: Vy osobně s ním vycházíte dobře?

R: Teď už ano, ale bylo potřeba, se naučit najít k němu tu cestu.

E: Takže vlastně je nezbytné u něj rozlišovat a oddělovat chování k němu a jiným chlapcům. Přistupovat k němu odlišně, je to tak?

R: Přesně tak, musel jsem si najít, jak s ním vycházet, aby to bylo co nejefektivnější. Když jsem se bavil s jinýma tělocvikářema, tak jsem občas sváděl vnitřní boj, jestli si ten člověk zaslouží stejnou známku jak ostatní... Ono známkování těch výchov je dost obtížné, ale tu svoji snahu projeví... Myslím si, že ve většině těch věcí co zvládne je na hranici svých možností, tak já ho známkuju jako všechny ostatní a dám mu taky jedničku.

E: Co si myslíte o jeho budoucnosti?

R: To záleží na tom, v jakém kolektivu se objeví. Myslím, že nebude vyhledávat kolektiv.. no že nepůjde do nějakého fotbalového týmu... Ani v dospělosti si nemyslím, že by měl mít nějaký problém. To on si dokáže najít tu svoji partu kamarádů, kterou už i teď má. Pokud takovou nebo podobnou partu bude mít i v dospělosti, tak to určitě přežije...

E: Jste rád, že takového kluka učíte?

R: Jako jo.... Je to něco jinýho... Naučil jsem se pracovat s takovým dítětem. V tý hudebce je to super, to se na něj můžu obrátit, protože on ty noty umí.. S tím nemám problém. Ale ten tělák...

E: Chtěl byste více takových dětí ve škole?

R: Proboha to snad ani ne. Z hlediska hudební výchovy s tím nemám problém, ale z hlediska tělocvikáře si říkám, proboha jen to ne.

E: A co kolegové, myslíte si, že by chtěli více takových dětí?

R: Tělocvikáři určitě ne. Pokud si ale plní povinnosti v ostatních předmětech jako v hudebce, tak určitě by s tím neměli problém.

E: Nemáte informaci, že by byl plačtivý i v jiných předmětech než pouze v tělocviku?

R: Nene, to si nevzpomínám, že bychom o tom s kolegy někdy mluvili, že by se jim rozbřečel na hodině. Vlastně pláče jenom u mě (smích).. jsem jediný kdo ho rozplakal.

E: Na závěr bych se ještě zeptala, co je podle vás více problematické? Atypičnost u dívky nebo u chlapce, které jste mi popisoval?

R: Takhle jak jsme se o tom bavili, tak je více problematické chování toho Karla. Z toho mého pohledu z toho opravdu vychází víc ten kluk.

E: A obecně si myslíte co? A proč?

R: Tak asi taky ten chlapec... Ono u těch holek mi připadá, že je to braný víc v pohodě... že se to u nich tolik neřeší že jsou v něčem jako kluci.

E: A pokud si ještě shrneme srovnání postavení těchto dětí ve třídě..?

R: On je takovej osamocenej, v té svojí partě... Vlastně dobrovolně se s ostatníma dětma nějak nezapojuje. Kdežto Adéla je akčnější a baví se se všemi... Nemá s tím problém a ani ostatní děti s ní nějak problém nemají.

E: Když se budeme bavit o postavení atypických dětí, ale ne těchto konkrétních, tak jak to u nich bude...

R: No to těžko říct.. Asi to možná bude mít trochu horší ten kluk... ale tak asi hodně záleží na spolužácích jak to budou brát oni a taky na tom, jak moc netypickej ten kluk bude... Ale klidně

pokud ta holka bude pro ostatní hodně divná a nebavit se s ní, tak to může mít to postavení ve třídě mít špatný i ona. Asi nejvíc jde o ten kolektiv ve kterém jsou.

ROZHOVOR S VYUČJÍCÍM Č. 2

učitel, 46 let - Anglický jazyk a Francouzský jazyk

E: Vy jste v dotazníku uvedl, že s genderově atypickými dívkami a chlapci a máte zkušenost v praxi... Tak já bych vás poprosila v první řadě, abyste si vybavil nějakou takovou dívku, konkrétní dívku, se kterou máte tu atypičnost spojenou. A budeme se spolu bavit o této jedné holce. Jak tato dívka vypadala? Jak vypadala fyzicky, postava, vzhled a jak se oblékala?

R: Tak obléká se jako hoch, dělá americký fotbal. Je ostříhaná jako na ježka, je nepříjemná, taková jako protivná. Já jsem ji jako stokrát řekl, že dopředu lituju tvého manžela... Načež ona odpověděla, že se nikdy vdávat nebude. Je v tomhle zvláštní... chová se jako kluk.

E: Co znamená, že se obléká jako kluk?

R: Rifle, tričko, mikina... žádné malování, nakrátko ostříhaná.. Prostě jako kluk.

E: Jak dlouho tuto dívku znáte a učíte ji?

R: Učím ji třetím rokem.

E: V jaké je teď třídě?

R: V devítce.

E: Od té doby co jste ji začal učit, vyvíjela se její atypičnost nějak? Byla dříve v něčem jiná?

R: Nee... Je to pořád prostě stejný. Prostě třeba přišla... já nevím... že hrála ten americký fotbal a tam jsem měla zranění a tu jsem zkosila. Jo a takhle.

E: To klučí chování se u ní nějak za ty tři roky co ji znáte tedy nějak nestupňovalo, jakože zesilovalo? Nebo naopak, že by se mírnilo?

R: Ne, myslím si, že je to pořád stejně... Pořád se obléká stejně i ten účes má krátký... Od začátku je vlastně takový kluk.

E: Jak se jí daří ve škole?

R: Ona je jako chytrá, ale kašle na to. Já ji mám na angličtinu a francouzštinu a jako kašle na to, taková jako dejte mi pokoj a vůbec.

E: Takže se ve škole nesnaží?

R: Ne absolutně nesnaží. A ani se jako nekamarádí jo s těma vrstevníkama.

E: K vrstevníkům se ještě dostaneme později.. Ted' by mě zajímalo, zda víte něco o její rodinné situaci. O sourozencích, rodičích?

R: Ona žije jenom s matkou. Sourozence nemá.

E: S maminkou jste se někdy setkal?

R: Ne nikdy, ona do školy jako nechodí. A jako bylo mi naznačeno, že kdybych jí dělal nějaké potíže, tak nastoupí matka a ta mě zmasakruje.

E: A tohle si vysvětľujete jak, co tím mohla ta dcera myslet?

R: Prostě někteří rodiče to dělají tak, že mě obcházejí. Na všechny si tady někdo stěžuje. Na něco. A oni jako nejdou za tím učitelem, aby mu přímo řekli co si myslí nebo co chtějí... Jdou přímo do ředitelny jo a pak pan ředitel je takový jaký je (naznačil obličejem a rukama, že je neschopný), je připosraný... takže dá rodičům vždycky za pravdu.

E: A tím, že jí budete dělat potíže myslela něco konkrétního?

R: No tím myslí, že když asi budu řešit to, že je v hodinách drzá, což ona je, tak že mi to dá sežrat. Ona tak jenom vyhrožuje... Pokud budu nějak nepříjemný, tak na mě pošle matku svoji.

E: A takové vyhrožování je ve vaší škole běžné?

R: Běžné úplně ne, ale někteří žáci to prostě zkoušej.

E: Dobře. Mohl byste mi povědět, zda víte o nějakých jiných koníčcích kromě toho amerického fotbalu, které tato dívka má?

R: To jsou počítače. To mají všichni.. Kluci i holky v tý devítce. Tam nejsou vůbec rozdíly u těch kluků a holek. Jinak nic jinýho netuším.

E: A tušíte na jakou střední školu se bude hlásit nebo se hlásí tato dívka?

R: No to nevím. To oni ještě mají nějaký ten čas. No moc času teda už nemají, ale většinou ještě skoro nikdo neví. Budou se hlásit třeba i na tři školy.

E: O této konkrétní holce tedy nevíte, kam bude směřovat?

R: To opravdu netuším.

E: Dobře, tak to nevádí. Mohl byste mi tedy popsat tuhle dívku co se týče jejích konkrétních projevů... Jaké chování a vlastnosti se vám u ní připadají jako atypické a vystihují ji?

R: Ji vystihuje absolutní tvrdohlavost. Když po ní něco chcete, zatlačíte na ni, tak ona se prostě zapře a ne... Nebudu to dělat.

E: A když na ni jdete mírněji?

R: Tak to jo, to se s ní pak nějak dá vyjít. Ale ty moje věty jako že už teď lituju tvého manžele a tak... Tak to je nepřičetná. To se jako zatvrdí a říká, že nebude mít žádného manžela...

E: A tohle jí říkáte když nastane jaká situace, můžete mi dát příklad?

R: Kdy ona odmítne si třeba otevřít knížku. Učebnici. Ona prostě, že ne.. že si ji neotevře. Prostě ne. Nasadí si sluchátka... Jako není sama, která se podobně chová..

E: Myslíte si, že se takto chová jen v angličtině, že ji třeba nebere vážně, nebo se chová podobně i v jiných předmětech?

R: To si nejsem tak úplně jistý. Teď nevím, jestli jsem si vybral jako dobře tuhle dívku. Ona je v deváté třídě a tahle třída je jako hodně specifická. Tím, že tam jich je jen 12 a z toho jsou 4 Češi a zbytek jsou cizinci. A tam ty nároky mám strašně nízký. Takže ona to v pohodě zvládá, takže se nemusí nijak snažit.

E: Kromě té tvrdohlavosti by vás u ní napadlo ještě něco?

R: Je ještě strašně nepříjemná. Odsekává, nedokáže se s váma normálně bavit. A taky protivná nejen na učitele, ale i na spolužáky... Tam jsou tři hoši, Čech a Ukrajinci, a ti se tam po těch holkách jako plazí a ty holky se plazí po nich a tahle ta je prostě absolutně nezajímá. Ty kluky nezajímá ona a ji ti kluci...

E: Proč si myslíte, že je nezajímá?

R: Tak ono nejen tím, že se oblíká jako kluk.. ale jak jsem řekl, je strašně protivná.

E: Bere si to ona nějak osobně, že se o ni nezajímají?

R: Ne, té je to úplně jedno, ti kluci ji taky prostě naprosto nezajímají. Ostatní holky celkem jo, ale tuhle vůbec.

E: Jak to na vás působí, ty její vlastnosti a chování. To, že je jak říkáte tvrdohlavá, nepříjemná, že hraje americký fotbal a že se na rozdíl od ostatních dívek ji kluci nezajímají?

R: Prostě klasická lesba. Působí na mě úplně nežensky, jako lesba.

E: Jsou tyhle projevy podle vás hodně u dívky neobvyklé?

R: Když to srovnám jako... Tak je to neobvyklý. Ty holky se snaží jako líbit a tak jako furt se snaží sblížovat, aspoň ty kontakty mezi sebou holkama mít. A ona ne.. je taková izolovaná.

E: Proč jsou neobvyklé?

R: Protože se holky takto běžně nechovají. Snaží se vypadat pěkně a jak jsem řekl, být v kontaktu s ostatními dívkama, což tahle nedělá. Takže to asi není úplně nejlepší, když se tak chová.

E: Čím si to její chování vysvětlujete?

R: Ona má prostě asi nějaký komplex. Je taková jiná. Tam prostě něco není normálního.

E: A dokážete si vysvětlit, o jaký komplex nebo o co by se mohlo jednat, co u ní není normálního?

R: To nedokážu, ona je prostě divná.

E: Co konkrétního vám na ní vadí?

R: Že je prostě tvrdohlavá, nafoukaná, namyšlená, hraje si na mistra světa, ale podle mě je to přetvářka.

E: Přetvářka, jakože je třeba nějak zranitelná, tak to maskuje tímto chováním?

R: Ano, přesně. Taková póza navenek.

E: V čem by ta zranitelnost mohla být vás napadát?

R: No to ne no.

E: Je u ní naopak něco, co se vám na ní líbí?

R: No právě mě se na ní nelíbí vůbec nic. Není u ní podle mě nic dobrého, za co bych ji mohl nějak ocenit.

E: Dobře. Čím je podle vás její atypičnost daná? Např. kolektivem ve kterém se nachází nebo třeba biologicky?

R: Já si myslím, že rodinou, že tam prostě ten otec není. A ta matka je taková jako svérázná hodně. Takže asi ta výchova.

E: Takže teď jste mi pověděl o jejím chování a o tom, jak si ho vysvětľujete. Tím, že je v něčem zranitelná, ale v čem by to mohlo být nevíte, a to se snaží maskovat tím drsnějším chováním. Nyní bych ráda probrala jak se jí daří v třídě...

R: Ve třídě není vůbec oblíbená, nikdo se s ní nebaví. A jak jsem už zmínil, je oproti ostatním dost izolovaná.

E: To se jí straní ostatní nebo se ona sama izoluje od ostatních?

R: No to ona se straní.

E: Myslíte si, že by se s ní ostatní bavili, kdyby se od nich nestranila? Jak že se tato dívka jmenuje křestním?

R: Jmenuje se Jitka a ano, to určitě bavili. Ona ta třída je tím, jak jsou tam i cizinci tak poměrně tolerantní. Ale teď už si myslím, že je celkem pozdě, takže i kdyby chtěla tak už to nespraví.

E: Má to ve třídě těžší než ostatní dívky?

R: To bych ani neřekl. Jí to jako nevadí, jak to je. Že není oblíbená a že se s nikým nebaví.

E: Setkává se s nějakými obtížemi ze strany spolužáků?

R: To ne, ale občas se stane, že vedle ní nikdo nechce sedět. Nikdo ale neřekne proč.

E: Máte pro to nějaké vysvětlení proč to dělají?

R: Protože je nepříjemná, nesympatická.

E: Když se tohle děje, snažíte se to nějak řešit?

R: Jo, ptám se – proč si tam nesedneš. Ale nikdo vám neřekne proč. Ale vzhledem k tomu, že jich je málo a ta třída je velká, tak tam není málo místa, tak se to neřeší.

E: Takže, když se s ní nikdo ve třídě nebaví, tak se to ve škole ani neřeší?

R: Ne neřeší, už to nemá smysl.

E: A je nějaké dítě v této třídě, která by to měla oproti ostatním těžké, že ho spolužáci třeba nějak vyčleňují z kolektivu?

R: Jak říkám, ta třída je dost atypická...

E: Ukrajinské děti třeba mají nějaké problémy s českýma?

R: Ne nemají, ti zapadli v pohodě. Akorát se dívají blbě na Rózu, to je zvláštní děvče, ona je nějaká zpomalená, dá si sluchátka do uší a pouští si tam něco na mobilu. A u toho dělá tohle (ukazuje jak intenzivně klepe nohama a rukama). A teď oni se na ní dívají, že je blázen a tlemí se jí.

E: Takže se nějaké jiné dívky ve třídě vysmívají. Řešíte to nějak?

R: No není nic až tak častýho, takže se to neřešilo. Ale ona to holka je opravdu trochu blázen.

E: A co vaši kolegové, jak se k té Jitce staví?

R: On třídní říká, že je otrěsná, protivná. Že se s ní prostě nedá mluvit.

E: Ostatní vyučující také sdílejí tento názor?

R: No taky.

E: S pedagogickým sboru se o ní bavíte někdy? Řešíte její chování?

R: No to jo bavíme a v tomhle tom se shodujeme, že je strašná. Ale neřešíme to nijak, už to nemá smysl.

E: Chovají se vaši kolegové k této dívce jinak než k jiným dívkám? Potřebuje jiný přístup?

R: Neee. To ani asi není potřeba... Prostě jí nechají tak, ať si tam sedí a neřeší ji. Už je v devítce...

E: A dříve se snažili více ji např. zapojovat do kolektivu?

R: Jo, to snažili, ale zjistili, že to je k ničemu, že to nemá cenu, že o to nemá zájem.

E: Měl někdo z kolegů nějaký problém s touto dívkou?

R: Ne s ní nejsou nějak vyloženě problémy. Ona je prostě samostatná jednotka.

E: Nějaké stížnosti na ni slýcháte?

R: Jo, to jo.. Ona je drzá, ale tak jako zvláštně. Že jako se z vás snaží udělat blbce. Jako takovým zvláštním způsobem...

E: Co si pod tím můžu představit?

R: „A proč to budeme dělat? A je to stejně nezajímá“.. Snaží se zesměšnit tu práci co chcete dělat.

E: Jak vy osobně s ní vycházíte?

R: Já jsem jako taky hroznej. Já s ní vycházím podle momentální nálady. Někdy je to výborný. Ona přijde, líčí mi ten fotbal a třeba kde byli.. A pak zase nemá náladu, vůbec se nebaví a vytáčí mě, tak vytáčím i já ji téma poznámka o manželovi a tak.

E: Vy mezi ní a jinýma dívkama děláte nějaké rozdíly? V přístupu či aktivitách?

R: Jasné, tak jako když se ty holky snaží, tak mám k nim úplně jiný přístup než k ní, když ona tam sedí a nasadí si sluchátka. Když se snaží, tak jsem i já vůči nim milejší.

E: Kdyby se ta Jitka ve škole snažila, byla by dobrá žačka?

R: Ano, to určitě. Byla by v podstatě nejlepší.

E: Je to její chování podle vás nějaký podnět pro pohovor s maminkou nebo s výchovným poradcem či školním psychologem?

R: S tou matkou se nedá mluvit nějak... Nemá smysl se s ní bavit. To mi říkal i třídní. Ona matka ani nechodí na třídní schůzky. V podstatě ji nechává růst jako dříví v lese.

E: A k výchovnému poradci?

R: Ne to vůbec ne... Na toho poradce jsou tady jiné exepláře.

E: Co například za případ se řeší s výchovným poradcem? Známký?

R: Tady máme zajímavý případ. Byl zápis prvňáčků a druhá a třetí třída dělají dárečky a jedna dívenka z druhé třídy vyrobila rozevírací prasátko a... našťěstí se na to přišlo... Ono když se to prasátko rozevřelo, tak tam bylo napsané „co čumíš pičo“.

E: To se řešilo i s rodiči?

R: Tohle se jako řešilo ve škole a řeklo se i rodičům. Ale dál se to neposílalo do poradny, tam je to na dlouho čekací doba... A tam jsou pak ty děcka problémový u té psychologky jako hodný děťátka a mílijusové.

E: Myslíte si, že bude mít ta Jitka v budoucnosti nějaké problémy?

R: Ano, určitě. Nebude schopná žít jako s chlapem.

E: Napadají vás i jiné problémy než s partnerem?

R: Bude to mít těžký asi i v další škole a práci s tou svojí povahou.

E: Jste rád, že učíte takovou dívku?

R: Nejsem.

E: Proč?

R: Protože je divná a nedá se s ní nijak rozumně dohodnout.

E: Vidíte nějaký přínos její přítomnosti ve třídě? Pro vás nebo pro třídu?

R: Ne, nevidím.

E: Nevnímáte tedy ani to, že by to vedlo k vašemu rozvoji učitelských schopností a trpělivosti?

R: Absolutně ne. Není pro mě příjemný takové dítě učit.

E: Takže předpokládám, že byste více takových dívek ve třídách nechtěl...

R: Ano, to nechtěl.

E: Kolegové by byli rádi za více takových dívek ve třídách?

R: No určitě ne. Na 100% ne. Netěší je mít ve třídě takovou holku, stejně jako mně.

E: Dále bych se tedy věnovala atypickému chlapci. Máte nějakého představitele genderově atypického kluka, kterého si vybavujete?

R: Jako tady mě toho moc nenapadá. V šestce jsou ti kluci ještě dost malí, nevyhranění... Kluci, kteří nejsou typičtí kluci... Jako mě jako sračky připadají všichni, protože ještě tím, že nepůjdou na tu vojnu a ta jim bude chybět. Ono by stačilo aspoň půl roku, aby se naučili ty komínky a jednat s chlapama... No ale zkusme třeba Vojtu..

E: Jak tento Vojta vypadá?

R: Je maličkej, má takovej ten moderní účes dlouhej vpředu... Tu patku.
E: Je tedy menší než ostatní kluci? Do jaké třídy chodí?
R: Jojo, je o dost menší. Ted' je v sedmičce.
E: Jak se obléká?
R: V podstatě stejně jako ostatní kluci...
E: A třeba jiné barvy než oni?
R: Jo to jo.. Já bych si třeba nikdy nevzal barevné ponožky jako on. A navíc je to takovej mamánek.
E: Co to znamená mamánek?
R: Je strašně rozmazlenej a matka se ho strašně zastává, že je to zlatý dítě..
E: Jak dlouho ho učíte?
R: Já jsem ho učil jenom rok a nějak mi neseď. Je hysterickej vyloženě. Něco udělá špatně a jako strašně hází u toho rukama. Prostě jak ženská. Začne hystericky pobíhat ve třídě. Přijde pak třeba s matkou a podle ní tohle on doma nedělá. Já nevím, ale mě to dělal.
R: Za tu dobu co jste ho učil, vyvíjely se ty jeho projevy nějak – zlepšovalo nebo zhoršovalo?
E: Za ten rok to bylo pořád stejný. Ted' ho sice už neučím, ale kolegové říkají, že je to pořád stejný.
R: A ve škole se mu daří jak?
E: Průměr. Nějaký dvojky trojky.
R: Co rodinná situace. Má ve škole sourozence? A co rodiče?
E: Nemá, je to jedináček. Ale jako doma má celkem normálně fungující rodiče. Rodiče chodí na třídní schůzky. On ten Vojta s matkou vždycky přijde a ta se diví, že je jinej doma... Doma jsou všichni jiní... A on je prostě mamčin kluk, kterej má pravdu a nikdy nelže.
E: Víte něco o jeho koníčcích?
R: Nějakej ten fotbal dělá. A pak má ještě rád počítače jako všichni. Sportovně na tom není nijak špatně. Jinak nevím co by ještě jiného dělal.
E: Kdybyste mi měl říct něco o jeho typických projevech, jaký je, tak co by to bylo?
R: No tak je zaprvé hyterickej a za druhé je to podrazák.
E: Hysterický tedy znamená co?
R: No když se mu něco nepodaří tak strašně vyšiluje a rozhazuje rukama. A strašně všechno řeší...
E: A ten podrazák? To znamená co?
R: No to je to, že si na mě šel třeba stěžovat do ředitelny že se mu něco nelíbí místo toho aby to řekl přímo mě. A tohle mě fakt naštválo a nedělá pak ten kluk na mě dobrý dojem.
E: Je tohle to chování u dětí neobvyklé?
R: Jako občas si někdo na něco stěžuje, ale dá se říct, že je to spíše neobvyklé.
E: A ta hysterie, ta je obvyklá?
R: No u něj je až speciální. Prostě vyšiluje z kravin, prostě blbostí. Jako třeba kecá v hodině a pak se podivuje, když ho někdo okřikne. „Jako já?“ A u toho dělá hysterický gesta, pobíhá po třídě.
E: Je to podle vás pro kluka nevhodné?
R: No to určitě. To není vhodný pro nikoho.
E: A proč si myslíte, že se takto chová?
R: No napadá mě, že tím jak je malej tak má nějaký komplex z toho. A tak se snaží tím svým chováním nějak zviditelnit... Jak tím, že dělá ty různý výrazný gesta, tak i tím, že si jde stěžovat.
E: Co vám na něm konkrétně vadí?
R: Tím, jak je falešnej. Mě už na něm pak vadilo všechno. Od těch účesů po ty hyterismy. Vůbec mě připadá, že ho ty holky ani nijak nevzrušujou.
E: Ostatní chlupci v sedmé třídě už si dívek všímají?
R: Ostatní už pomalu v tomto věku po holkách pokukujou... ale co vím tak on moc ne.
E: Proč si myslíte, že jeho nezajímají?
R: To nevím, jen si to myslím..

E: Čím si myslíte, že je ta jeho atypičnost ovlivněná?
R: Je to prostě výchovou v rodině. Tím že je to jedináček, tak je to strašnej mamánek rozmazlenej.
E: Vy jste říkal, že se chová jak se chová kvůli tomu že se chce zviditelnit. Machruje před ostatními nějak?
R: No to ani asi moc ne... I když možná jo... To zase nejde říct, že by nějak machroval.. On jak hraje a sleduje ten fotbal, tak strašně kopíruje ty fotbalisty a ty jejich gesta. A on si na ně hraje. A prostě se to k tomu klukovi vůbec nehodí. Působí to spíš směšně.
E: Jak se mu daří v třídním kolektivu. Jaké má mezi spolužáky postavení? Je oblíbený?
R: No spíš průměr.
E: Baví se s chlapci i dívkami?
R: Spíš jen s klukama. On o ty holky nějak nemá ten zájem a ani se s nima nebaví.
E: Je spolužáky nějak vyčleňován z kolektivu?
R: Ne to ne. Ani není nijak ubližovanej nebo šikanovanej, to ne.
E: Je ve třídě nějaké jiné dítě, které by bylo vyčleňováno na okraj kolektivu?
R: No jo. To je právě takovej tlustší, tady má (ukazuje na tvář) takovou bradavici šílenou. Je osvobozenej z tělocviku úplně... Toho nějak nepřijali.
E: S tímto chlapcem se tedy spolužáci moc nebaví, je málo oblíbený?
R: No on se s nima taky nebaví vůbec...
E: On sám nechce, nebo ostatní ho vyčlenili?
R: Myslím, že ostatní ho vyčlenili a tak už se teď vůbec s nikým nebaví.
E: Proč myslíte, že ho vyčlenili?
R: Asi proto že se jim fyzicky nelíbí, to bude asi důvod.
E: O Vojtovi jste říkal, že jeho postavení není špatné, je spíše v tom průměru. Setkává se i přes to se s nějakými obtížemi ze strany spolužáků?
R: To snad ani ne, nikdy jsme nic takovýho řešit nemuseli, že by mu něco dělali nebo tak.
E: A tomu druhému chlapci? Ten se jmenuje jak...?
R: No na jméno si nevzpomenu, jak už je neučím, ale říkejme mu kdyžtak Tomáš. No oni mu jako neubližují nijak, ale nebaví se s ním prostě.
E: A stalo se, že by Tomášovi někdy ubližovali, měli nějaké narážky vůči němu nebo mu dělali naschvály?
R: O ničem nevím, takže pokud se něco dělo, tak asi nic velkého co by se muselo nějak řešit. No ona tato škola je myslím si docela dobrá. Šikana tady není všeobecně. Ani tady nejsou drogy, ani se nekrade...
E: A tento Tomáš, ten má jaké typické vlastnosti nebo chování, které ho podle vás charakterizuje?
R: On je to takovej šprt. Je málo společenský, zahleděný do sebe. Ve třídě sedí sám. On se fakt z nikým ani nebaví... Ani se nesnaží s nikým bavit.. ve třídě žádného kamaráda nemá.
E: A nějakého kamaráda mimo třídu?
R: Tak to netuším.
E: Co se týče Vojty, bavíte se o něm někdy s pedagogickým sborem?
R: Jo, prostě se řeší to, že je to hajzl a podrazák.
E: Má ten Vojta nějaké problémy tady ve škole? Nebo stěžují si na něj kolegové?
R: To ani ne... On je to takovej falešnej kluk, učitelé s ním chtějí být za dobře, aby je třeba nepomlouval a nešel si na ně stěžovat do ředitelny... Se ho tady tak trochu bojí, nikdy se neví co od něj můžeme čekat. Co řekne a tak. Ale stížnosti na něj jsou, hlavně kvůli tomu, jak je to podrazák.
E: Chovají se k němu kolegové jinak než k ostatním chlapcům nebo dětem?
R: Jojo to určitě, jsou vůči němu opatrnější. On vám prostě kdykoliv vrazí kudlu do zad ten kluk. Je udavačnej.
E: Vy jste říkal, že si na vás už stěžoval... Kvůli čemu to bylo?
R: Nelíbilo se mu jak učím.
E: O co konkrétně se jednalo, že s mu nelíbilo?

R: To už přesně nevím. Prostě se mu nelíbil můj styl učení. (nechtěl to více rozvádět)

E: Předpokládám, že s ním tedy nevyhází nejlépe?

R: No to nevyházím. Už ho ale neučím.. Oni poslali na mě petici, že už nechtějí abych je učil. Mimo jiné i ti jeho rodiče nechtěli abych ho učil.

E: Dělal jste mezi ním a jinými dětmi nějaké rozdíly v přístupu k nim?

R: Ne, vůbec. Já jsem s ním v rukavičkách rozhodně nejednal, jako to dělají ostatní vyučující. Já nemám udavače a podrazáky rád.

E: Je toto jeho chování podnět pro pohovor s rodiči či výchovnou poradkyní.

R: Ne už ne, podle mě už je to pozdě. Od tý šestý třídy s nima nic neuděláte. Já mám 22 let praxi a vím, že od šestý třídy je konec, konečná. Už nic neuděláte.

E: A ta jeho hysterie... S tím by se dalo něco dělat?

R: Ne to taky ne... To vidí pořád v televizi... Dělá to, protože se mu to líbí, chce na sebe upozornit. Určitě to není u něj nijak přirozený.

E: Bude mít podle vás v budoucnosti nějaké problémy?

R: No to určitě bude.

E: Jaký?

R: No bude nesnesitelněj, bude hysterickěj. Podle mě jako nesnese nadřízeného, kterej by mu říkal co má a co nemá dělat.

E: A ten Tomáš, kterého vyčleňují na okraj třídy, ten bude mít nějaké problémy podle vás?

R: Ne, to bude takovej ňuňánek. Sice ho v novým kolektivu asi nepřijmou o moc lépe než v tomto, ale nebude jim nijak vadit. Bude to takovej ňuňánek – udělá si to co má, nebude odmítovat a tak.

E: Jste za toho Vojtu rád, že je třídě?

R: No to ani náhodou. A určitě víc takových bych ve škole nesnesl.

E: A toho Tomáše, chtěl byste víc takových dětí?

R: No jasně, za to bych byl rád. To bych měl hlavně klid ve třídě.

E: To, že se s ním děti nebaví a třeba jeho vzhled nijak neřešíte?

R: Ne to ne, hlavně mám s ním klid ve třídě. Ten je tichej, dělá co se mu řekne a tak.

E: A kolegové by byli rádi za více Tomášů?

R: No to určitě ano.

E: A za více takových jako je Vojta?

R: No to ne. Určitě ne.

E: Na závěr bych se zeptala. Co je podle vás více problematické? Atypičnost u chlapců nebo u dívek?

R: Tak u těch dívek. Ony se tak jako chovají... Ony ty holky jsou např. v osmičce vyspělejší, takže víc to už poznáte. Ale ti chlapci se pořád ještě utvářej, jsou to pořád ještě děti. Takže u těch dívek je to vidět víc, že jsou jiný.

E: A až chlapci a dívky vyrostou a projeví se atypičnost u chlapce, tak bude s tím mít podle vás větší problém chlapec nebo dívka?

R: Já si myslím, že ti hoši to víc maskujou. Snaží se mnohem víc to skrýt. Holky se za to nestydí. Ty se třeba voděj za ruce po škole. A to jsem zas měl průser, protože jsem huba plechová... Holky se tady vodily za ruku a já jsem na ně zavolal „lesby, lesby“ a slyšela to zástupkyně a říká mi „to jim neříkej, co kdyby to opravdu byly lesby“. Ti kluci to prostě jak nějak maskujou a nedělej veřejně. Kdyby to asi kluci dělali tak jak ty holky veřejně, tak by to asi možná těžší měli oni a měli s tím víc problémů.

E: Takže tím, že jde u dívek dřív vidět, že jsou jiný čili homosexuální?

R: Jo. A nestyděj se třeba za to vození za ruce.

E: Co postavení ve třídě, je lepší pro tyto dívky nebo chlapce?

R: Pokud by se to nějak provalilo, že je zženštilej, tak z mojego pohledu učitele ti hoši.

E: Důvod proč to tak vidíte nějaký máte?

R: No chlap to vidí tak, že je to prostě buzna. Jako mě to nějak jako nevadí, ale člověk si toho jaksi víc všimne spíš než u tý holky a přijde mu to divný.

E: A co děti ve třídě, jak by to vnímali oni?

R: Já si myslím, že určitě stejně a víc by řešili toho kluka.

ROZHOVOR S VYUČJÍCÍM Č. 3

učitelka, 51 let – Německý jazyk

E: Náš rozhovor se bude týkat genderově atypických dětí, jak jsme se spolu po emailu domlouvali a mně zajímá vaše konkrétní zkušenost s nimi. Poprosím vás, abyste si tedy nejdříve vybavila nějakou genderově atypickou dívku, se kterou jste se setkala či setkáváte.

R: Tak teď holčičku... Je pravda že, si spíš vybavuju ty kluky... Tak třeba tu co mám teď ve třídě, ale je fakt, že ji nemám dlouho. Mám ji čerstvě od září. Jestli to teda nevádí..?

E: Ne vůbec to nevádí. Můžete mi ji fyzicky popsat? Jak třeba chodí oblékaná, jak vypadá?

R: No vlasy má krátce ostříhaný samozřejmě hodně, má náušnice teda, což když se člověk vzorně podívá, tak jediné to ho upoutá, že by to mohla být holka, jinak si ji teda absolutně všichni pletou s klukem. Takže ona už je zvyklá, takže se vždycky hned hlásí, že... když třeba řekneme „kluci sem“, tak ona řekne: „já jsem holka“, takže ona to sama tak schválně řekne třeba, protože ví, že si ji všichni automaticky spletou. Takže vlastně má krátký vlasy, sportovní postavu, dělá hodně sport, basket, no takže... A oblečená... sukni neměla nikdy co si pamatuju za těch pár měsíců. Spíš sportovně, ale tak to chodí celkem dost ty holky, to se dnes podle toho moc nepozná.

E: Co třeba tedy nosí?

R: Klasicky džíny, tričko a nějakou mikinu.

E: V jaké je třídě?

R: To jsou malý, v pátý.

E: Chodí děvčata v páté třídě třeba už namalované? A co tato dívka?

R: No holky už začínají v té páté třídě nehty a tak, ale ona vůbec nic.

E: Proměnilo se ten její vzhled, třeba účes nebo způsob oblékání za tu dobu co tuhle dívku znáte?

R: Já si ji pamatuju už z nižších ročníků a myslím si, že je pořád stejná. Třeba si na ni vzpomínám z jídelny nebo z družiny před pár lety a pořád vypadá stejně.

E: Dlouhé vlasy nikdy nenosila?

R: Ne to ne. Co já si pamatuju tak nikdy nenosila dlouhý.

E: Jak se jí daří ve škole?

R: Prospěchové nebo chování...? No prospěchově dobře, má asi jen dvě dvojky, takže šikovná. A s chováním taky nemá žádné problémy.

E: Co její rodinná situace. Má nějakého sourozence, třeba tady ve škole?

R: Nenene. Sourozence ve škole nemá a mám pocit, že sourozence nemá vůbec. Jestli si teda dobře vybavuju, ale nejsem si tím 100% jistá. A kdyby ho měla, tak by to byl starší sourozenec... ale nevím, nikdy o nikom nemluvila.

E: A s rodiči se znáte? Jací jsou?

R: Zatím jen maminku ze schůzek no... A ta je moc sympatická.

E: Bavili jste se někdy s maminkou o tom, že je taková klučičí?

R: Ano, to bavili hned při první schůzce a maminka přišla a řekla „jo, ja jsem maminka tý co vypadá jako kluk“. To byla první věta, kterou mi řekla u stolku, protože si asi uvědomuje, že si nemůžu pamatovat 28 dětí hned po pár týdnech. Tak to takhle řekla a usmála se jako. Berou to tak, že si to všichni uvědomují a že to tak bere jako poznávací znamení. Co se týče jako takhle víc... to se maminka nezmínila, spíš jen že ji podporuje v tom sportu, protože je velice na něj šikovná, ale nějak víc jsme se o tom proč má klučičí vzhled nebo že by to byl problém jsme se nebavili.

E: Nevyjádřila se tam maminka, že by jí to nějak vadil ten klučičí vzhled?

R: Nenene, to vůbec ne. Asi to rodičům nevadí jaká je. Já si třeba myslím, že by jí klidně i ty dlouhé vlasy nechali, že by jí to slušelo, ale hodně taky dělá ten sport, že by jí to při něm vadilo. Nebo se do sportovce těma vlasama sama víc stylizuje...

E: Víte něco o jejích koníčcích, tedy kromě toho sportu?

R: Kromě sportu... Ona je šikovná na všechny sporty, ale dělá hlavně ten basket. Tělocvikáři říkali, že k čemu se postaví, tak to jí jde. Ráda hraje florbal s klukama i holkama a tak, ale vysloveně nějaké další jiné koníčky nevím. Na to ji mám ještě celkem krátce. Nezmínila se nikdy nic moc.

E: Mohla byste mi něco povědět jejím chování a vlastnostech, o tom, jak vystupuje?

R: Tak na mě působí jako normálně. Ono v té pátý třídě třeba ještě neberou ty děti, že když seděj spolu kluk a holka za něco nenormálního, kdežto kdybysme tak posadili osmáky, tak by se ofrňovali. Oni se v té třídě ty kluci a holky tak jako kamaráděj, takže ani nemůžu říct, že bych ji viděla vyloženě jen s klukama nebo holkama... Oni opravdu to mají hodně promíchaný. Ale je pravda, že má největšího kamaráda kluka. Je to možná tím, že ty rodiny se znají a oni jsou spolu od malička. I maminky mi říkaly že společně jezděj na dovolený a že u sebe děti vzájemně přespávaly... A nebo když chybí jeden, tak druhý nese zprávu proč.. a tak.. ono tam to spojení je u těch rodin. Ale že by s těma holkama vůbec nebyla tak to nee.

E: Jaké jsou podle vás její vlastnosti?

R: No ona je spíš tišší, ne že by byla nějak hodně průbojná, myslím v té komunikaci. Je to taková milá holka, hodně příjemná. Hlavně tišší, klidná.

E: A chování?

R: No chování není nijak výrazný a žádné problémy v chování nemá... Teda jako nemohli sedět spolu s tím svým kamarádem, protože když spolu seděli, tak povídali celou hodinu a takže no. Ale to spíš dělal ten kluk.

E: V čem je tedy podle vás genderově atypická?

R: Hlavně v tom oblékání a vzhledu. Taky těmi zájmy o ten sport. Ono jako v chování se třeba ve třídě taky nějak holčiče nechová. Ale zase oni ani ti kluci v tomto věku nemají vysloveně mužný chování kromě třeba nějakých poznámek a vulgarit... Ale jako je pravda, že si nedovedu tady tu dívku představit třeba se šminkami a malovátkami, ale že by se jako vysloveně chovala jako kluk tak to taky nemůžu říct. Zatím říkam, ten věk je ještě tak trochu neutrální.

E: Mluví třeba vulgárněji než ostatní dívky spíše jako ti kluci nebo v něčem se chová jak ten kluk?

R: Ne to ne, to ona nedělá. To bych si všimla. Ono asi by se třeba s nima i zapojila do toho když se kočkují, ale to ona ne. U ní je to hodně tím vzhledově a taky ten sport. To si jde třeba s klukama radši zakopat, než aby v tělocviku dělala nějakou gymnastiku.

E: Jak to na vás působí? Ten její vzhled, zájmy, chlapec jako nejlepší kamarád...

R: Mě to přijde jako celkem normální tady v tom věku. Ale celkem mě překvapilo, že si někteří kluci a holky spolu sedli dokonce dobrovolně protože tak byli zvyklí. Takže zatím mi to přijde takový přirozený, nevím jak dál. Oni třeba ten tělocvik mají ještě kluci holky společný až pak se to bude dělit od šestky. A třeba jí některý věci v tom holčičím kolektivu pak nebudou sedět. No co se týče školy v přírodě, to pojedeme letos poprvé, tak uvidíme. Vysloveně nějakou kamarádku nemá, tak holky jak se dohadují, kdo spolu bude bydlet, tak ona se do takových věcí moc nezapojovala, tak uvidíme jak to bude vypadat.

E: Není to tedy podle vás neobvyklé ty její projevy?

R: Ne není.

E: A to, jak se hned hlásí, že je holka a ne kluk... S tím jste se už někdy předtím setkala?

R: No to ne. To celkem neobvyklé je, ale ona to myslí dobře, aby se ti druhí nespletli a ten kdo s ní mluví věděl a byl v obraze. Aby se vyvarovala třeba nějakého trapasu.

E: Jsou to její chování a charakteristiky pro dívku nevhodné podle vás?

R: U tady té dívky ani né, tam je to akorát... Možná kdybych si vybrala jinou postavu, tak tam by možná ano byly, ale u téhle dívenky rozhodně ne.

E: Je něco co by vám na ní vadilo?

R: Ne, to opravdu ne. Je to taková milá hodná holka. Teda podle toho co jí zatím znám, tak vůbec ne.

E: Můžete říct, že by s vám na ní něco vyloženě líbilo?

R: No, líbí se mi to, že je v práci svědomitá, že když něco potřebuje tak se přijde zeptat... že je klidná... A možná, taky když si uvědomím tak se mi na ní líbí to, že není nijak ukňouraná jako některé holky dělaj... To ona nedělá, že by pořád říkala, že mě se tohle nelíbí, takhle nechci sedět a tak. To ona nedělá. Tak to je takový příjemný.

E: Jak si to její chování a projevy vysvětlujete? Proč je taková?

R: Těžko říct, mamince teda není podobná ani trochu. Takže jako že bych řekla, že tam vidím nějaký geny tak to ne. Ale asi tam nějaká genová dispozice u toho vzhledu je... Ale třeba, že by byla do tohoto chování nějak vychovávaná, tak do toho bohužel nijak nevidím. Ale podle toho co mi maminka řekla, když jsme se párkrát bavili, tak bych neřekla, že by tak byla nějak vedená výchovou. Vyplývalo z toho spíš to, že teď tak vypadá tak ať tak vypadá, uvidíme až vypěje a možná. Takže spíš to nechávají být. Asi si myslím, že ona sama to tak chce.. Ty krátký vlasy a ten sport... Ale to je těžký říct proč je taková jaká je.

E: Jak se jí daří ve třídním kolektivu, jaké tam má postavení?

R: V podstatě jako v tom středu. Nevyniká nijak..jako že by extra zlobením nebo že by byla výrazná a každý si jí všiml. Spíše si jí ostatní učitelé všimnou a zařadí do jiné skupiny. Ale že by třeba byla nějaká vůdčí mezi dětmi nebo tak tak to ne.. Spíš v tom klidným středu. A jako nemůžu ani říct, že by si ji třeba ostatní kvůli tomu jak vypadá nějak dobírali, to vůbec nedělají. To oni jsou jako fakt zvyklí, protože takhle vypadá od malička. Občas kdyby někdo cizí řekl „tak kluci pojďtě“ a ukázal by na ní, tak by se ostatní zasmáli „to je holka, to není kluk“ ale berou to jako normální. Zatím se jí nikdo jako nějak nevysmíval.. ona ta puberta teprve přijde... ale zatím je to úplně v pohodě.

E: Jsou ve třídě nějaké jiné děti, které by to měli v tom kolektivu těžké? Někdo koho by vyčleňovali?

R: No to jsou. Ne že by to bylo nějak hrozně, ale jsou tam. Tak posmívaj se jednomu, kterej je tak trochu hloupouček, tak občas tam jsou nějaký poznámky. Pak shodou okolností jednomu, kterej je ten nejlepší kamarád té holčiny o který se bavíme. On je hrozně výbušnej, spíše ruší, je tam hyperaktivita, nějaká ta porucha. Tak na něj poukazují, že třeba kvůli němu nestihli to a to a musej to dodělat doma. A to je fakt, že co se tohodle týče, tak ona právě toho svého kamaráda hájila a říkala „tak oni ale zloběj přece i ostatní, to nebylo jen kvůli němu“. Takže i takhle jsou spolu dost svázaní.

E: Takže jsou ve třídě děti, které to mají těžší, ale ona mezi ně nepatří?

R: Jojo, tak. Kdyby na ní byli třeba nějak zlí, kvůli tomu jak vypadá, tak bychom to řešili určitě ze začátku nějakou domluvou... Třeba kdysi u starších dětí jsem zažila, že holky měly vůči jiné poznámky, že je lesba.. To jsem tady díky bohu nezažila, ale člověk to může tak jako podvědomě očekávat, že to může přijít.. Ty holky dokážou být takovýhle. To bysme si samozřejmě museli promluvit, ale zatím se tohle ani nestalo.

E: Jak se k této dívce staví kolegové?

R: No asi tak stejně jako já. Vždycky se mě ptali a říkali „já si myslel že je to kluk a ona je to holka“ jako s úsměvem... A ti učitelé tělocviku co s nima choděj na sportovní soutěže, tak ji mají rádi, že je šikovná a že vyniká. Ti velice dobře. A ostatní tak nějak normálně.

E: Takže v pedagogickém sboru se o ní hovoří?

R: To ano hovoří, ale určitě jen v dobrým, protože nijak nezlobí. Žádné problémy nedělá, takže není u ní co řešit.

E: Genderová atypičnost v souvislosti s ní probíraná není?

R: Ne to ne.. Ono jako je ještě dost brzo a nikdy nikdo neví, jestli a kdy z toho vyroste.

E: Jak s ní vycházíte vy osobně?

R: No taky dobře. Jak říkám... Co potřebuje to se zeptá, nebo když člověk chtěl řešit něco ohledně toho zlobivého kamaráda, tak i leccos jak řekla tím jak jsou ty rodiny propojený.. Buď na jeho obranu nebo tak... Takže dobře. Teď zrovna delší dobu chybí, nějaká nemoc na průduškách zasáhla. Ale já jsem s ní v pohodě i s maminkou jsem v kontaktu.

E: Děláte mezi ní a ostatními dívkama nějaké rozdíly např. v aktivitách co zadáváte?

R: Ne to vůbec ne. Chovám se k ní úplně stejně. Samozřejmě že když jsme jeli třeba na výlet a tam jsme se měli rozdělit do skupinek abychom se rozdělili do stanovišť na výrobu mýdla. Tak oni se rozdělili... začali se rozdělovat tak jak jsou zvyklí jako kamarádi. Samozřejmě to dopadlo tak, že když je nás 14 a 14 a jeli skoro všichni na výlet tak to vypadalo na holčičí a klučičí skupinu. A ono v klučičí skupině najednou stojí Majda. Radši se sama přiřadila k těm klukům, tak jí říkám „pokud jste se sami domluvili tak je to v pořádku“.

E: Takže má celkově blíže k chlapacké části třídy?

R: Jo spíš jo.. Chtěla být s tím svým kamarádem, tak se přiřadila a většinou přiřazuje ke klukům?

E: Myslíte si, že je to hlavně kvůli tomu kamarádovi?

R: Jo, já myslím si že asi jo.

E: Mezi dívkami má nějakou kamarádku?

R: No to právě nemá.

E: Holky se s ní snaží nějak bavit?

R: Jo to snaží, ale vždyť koneckonců, když se jinde rozdělovali, tak to se bavěj. Ale ona má prostě toho nejbližšího prostě kluka.

E: Myslíte si, že to jaká je je podnět pro to promluvit si s rodiči či výchovným poradcem?

R: Mě zatím přijde, že je ještě malá na to aby se to nějak řešilo. Jestli by to byl v budoucnu jako třeba problém v kolektivu, tak možná jo, ale vysloveně s ní mi to přijde v pohodě.

E: Co si myslíte o její budoucnosti, bude mít podle vás nějaké problémy?

R: Těžko říct. Mohla by mít za problém to, že když bude v kolektivu vypadat takto nebo třeba ještě mužněji, tak pak v té pubertě se může stát problém, že jí dívky začnou nazývat lesbou, což holky mají takový ten svůj... Nebo že kluci ji mezi sebou nebudou už chtít, že ženský do party nepatřej.. Tyhle problémy jí mohou nastat. Ale zase nevíme jak ona se bude vyvíjet. Ta puberta je strašnej zásah. Jako mohla by s tím mít problémy i na střední škole... Tam už by to ty děti mohly víc řešit, jak s ní nevyrostli... V tom sexuálním zaměření by z ní třeba dělali ještě větší legraci... Jako nemůžeme vědět jak to jako bude...

E: Jste ráda, že takovou dívku učíte?

R: No tak ráda.. Beru to jako normálně. Jako proč ne. No ono třeba pro ty spolužáky je to taky dobrý že je taková holka ve třídě, ukáže jim to, že nejsou všichni stejní. Nejsou všechny holky dlouhovlasý a nenosí všechny růžovou.

E: Uvítala byste víc takových dívek ve třídách?

R: Tak mě je to celkem jedno.. Já si poradím se vším co tam mám.

E: A co kolegové? Ti jsou za ni ve třídě rádi a uvítali by více takových holek?

R: Těžko říct. Tělocvikáři možná nejspíš ano, měli by více takových reprezentantů. Za ostatní nemůžu mluvit, ale nikdo s ní problémy nemá, tak by jim to asi nevadilo.

E: Nyní bychom si stejné otázky probrali u genderově atypického chlapce. Máte už nějakého chlapce vybraného, o kterém bychom se mohli spolu pobavit?

R: Jojo, to už mám, o tom už jsem přemýšlela.. Tam je větší pro mě výběr. Těch zažila tady víc. Tak si vezmu toho, co jsem měla už kdysi dávno.

E: Tak zase začneme tím vzhledem. Jak vypadal, jak se oblékal?

R: No, budu brát tu dobu, kdy chodil sem. Pak mi zmizel z očí samozřejmě. Za tu dobu co jsem ho učila.. No nemůžu říct, že by vypadal jako vyloženě holčiče, měla jsem je od šestý. To že by vypadal jako holka tak to ne. Ale stalo se nám, třeba když jsme jeli na výlet, že tam u pumpy když se šlo na záchod tak nějaká paní povídá „holčičky chodí sem“ a poslala nám tam i toho našeho Tomáše. Protože na ní to tak působilo. Mě přišlo, že nevypadá jako holka. Byl sice takovej jemnější, měl jemnější rysy v obličejí. Vlasy sice spíš kratší.. A jako možná i tím, že se sdužoval hodně kolem holek, hodně si s holkama povídal, tak ho tam paní rovnou poslala.

E: A oblíkanej chodil tedy jak?

R: No oblíkanej chodil tak jako normálně.. Ne nějak, že by v tom něco bylo. Prostě jako kluci.

E: V barvách oblečení se lišil od ostatních hochů?

R: Ne to ne.. Že by nosil něco červenějšího nebo růžovějšího než ostatní tak to ne. Tohle měl úplně normálně. On jako ty vlasy a oblečení fakt měl jako kluk... Nosil džíny, tričko, miniku... Akorát ty rysy měl jemnější a když mluvil.. ono s tím mutováním je to trochu problém... ze začátku v té šestce měl malinko vyšší hlas, tak mi přišlo, že mutuje, možná jako to tam bylo.. Ale to mělo víc kluků.

E: Objevovala se ta jemnost ještě v něčem jiném, třeba nějakém chování?

R: No to on měl ještě takový jemnější gesta, nebyl rozhodně nějaký silovej jako ti kluci na tom druhém stupni jsou. Ani si nedovedu představit právě, že by on dělal nějaký sport, kde by měl být větší ranař. On ten tělocvik ani.. jo, byl pohyblivej, ale v těch jemnějších sportech. Ty hrubý nemusel. On opravdu se nedral, byl klidnej spíš a tak. A popravdě řečeno mě pak nepřekvapilo, když jsem se dozvěděla, že studoval nejdříve na střední škole a pak přešel na konzervatoř a studoval tam tanec. Takže to mi pak korespondovalo s tím, jak už jako dítě měl spíš sklon spíše k té gymnastice a ne žádnéj fotbal nebo basket. To pro něj nebylo.

E: A nějaké jiné jeho koníčky co měl víte?

R: Kromě těch sklonech ke gymnastice a že má rád tanec tak víc nevím, co dělal jiného rád. Co třeba dělal mimo školu si vůbec nevzpomínám.

E: Jak se během té doby vyvíjel co jste ho znala a učila?

R: Vzhledově byl tak nějak pořád stejný. Furt vypadal jako kluk s jemnějšími rysy atd. Možná ty gesta nebo tak byli postupně víc holčičí... Ale možná to bylo tím, že on byl opravdu neustále s holkama. On si s něma strašně rozuměl, dělaly si z něj vrbu takovou i ve smyslu – támhle ten se mi líbí a ani na mě nepohlídne. On je tak kamarádsky vyslechl.. Takovej opravdu... Jsem se dozvěděla od jedny maminky, že dcera si s ním pořád telefonuje, tak si myslela maminka, jestli po sobě tak nějak nepokukují... A pak od ní zjistila, že je to jen kamarád, kterej je vždycky tak vyslechně... Takže holky si z něj dělaly opravdu tu vrbu.

E: A jak to měl s klukama?

R: Bavil se s nima, jako všechno v pohodě. Ale jako nepamatuju si, že by měl nějakého pevnějšího kamaráda. To neměl. Když se něco řešilo a měli se dělit do skupinek, tak klidně šel zase sám dobrovolně do skupiny holčičí, když jsme to nechali na nich. Ale když musel, tak bez problému s těma klukama spolupracoval.

E: Takže se ve třídě nesetkával s nějakým negativním ohlasem nebo neměl nějaké problémy?

R: To že by mu třeba nějak ubližovali, tak to ne. Tohle byla taková solidní třída, byla hodně studijní. Takže ti naši kluci ze třídy ne. Ale třeba kluci ze společného tělocviku, tak tam se občas stávalo, že na něj měli nějaký řeči „no jo, náš jemnocitnej“ a tak. Nebylo to nějak zásadní.. Bylo to ještě v devadesátých letech.. Dnešní děti jsou drsnější.. A hlavně s tím sexuálním zaměřením v těch poznámkách.. I mladší děti, třeba čtvrtáci, pátáci... Takže nemůžu říct, že by mu vyloženě někdo ubližoval, ale občas si z něj dělali legraci, že je takovej jemnej, že není mužnej jako oni. Ale nebylo to nijak výrazně.

E: Bylo někdy potřeba vůči tomu nějak zasáhnout?

R: Nevzpomínám si, že by bylo potřeba nějak zasáhnout. Byla tam maximálně nějaká domluva. Už si přesně nepamatuju konkrétní situace, ale většinou se to týkalo toho tělocviku.

E: Vzpomínáte si, jestli bylo v této třídě nějaké dítě, které by to tam mělo v kolektivu těžké, někdo kdo byl třeba vyčleňován?

R: Přemýšlím.... Ono jako tam celkem...Tím že to byla tahle třída, ta studijní... Tam dvě třetiny byly holky a jen jedna třetina kluci. Nebylo to půl na půl, jak to většinou bývá. Což tomu Tomášovi dost vyhovovalo. On ty kamarádky měl mezi těma holkama. Ale že by tam byl někdo kdo by tam měl potíže... Možná jedna holka, že byla silnější, taková jako tlusčí, se které si občas dělali legraci. Tak pro ni to byl větší handicap než pro Tomáše, kterému se občas posmívali... Nebyly tam nikdy v té třídě větší problémy.

E: Jak se Tomášovi dařilo ve škole? Známký a chování.

R: Ve škole tak jako jo, měl vyznamenání. Tak neměl samý jedničky, ale výjimečně chytl nějakou trojku. Takže lepší průměr. Šel na střední školu s maturitou, to ani nevím jakou, a pak vlastně přešel na tu taneční konzervatoř. A v chování tam nikdy žádné problémy nebyly.

E: Co jeho rodina? Má nějaké sourozence?

R: Sourozence neměl, on žil sám s maminkou. A maminka patrně byla od jeho malička s ním sama. A nepamatuju si, že by někdy přišel nějaký nevlastní otec na schůzku. Vždycky všechno řešila maminka.

E: Měla podle vás maminka nějaké zvláštnosti ve výchově?

R: Já myslím, že ne. Ono jak byla sama, tak opravdu, když ji člověk vyzval, tak přišla, ale že by chodila poctivě to ne. Na schůzky moc nechodila, často večer pracovala, měla dvě zaměstnání, takže jsem ji tolik nestačila poznat jako jiné rodiče za čtyři roky.. Ale jako nevím, že by byla nějak jiná v té výchově... Podle toho jak jsem s ní mluvila, tak to nemůžu říct.

E: Jak si teda tu atypičnost u Tomáše vysvětlujete?

R: To nevím, čím to může být, ale u tohoto Tomáše to bylo už od toho malička tím... jak jsem se pak později dozvěděla... že teda on je opravdu gay. Ono se to tam v tom dětství už asi rýsovalo, což v té době samozřejmě asi na sobě nepoznal, si teda myslím. Asi se to krystalizovalo to uvědomění později, když už vyšel ze základní školy. Na rozdíl od jiných, který jsem tady učila. A zrovna jednoho, co jsem měla v předminulé třídě, tak ten už to v té době věděl v té deváté třídě opravdu. Což mi přišlo, že je to poměrně brzo. Tak ten teda opravdu, i ty holky mi to řekly, a já jsem si to vyloženě myslela, protože tam to šlo hodně v tomto směru. Ale ten Tomáš, tam jsem to teda dlouho nevěděla. I když tam byly nějaké ty sklony k té gymnastice, umění... Ale nenapadlo mě to tehdy.

E: Jak na vás to jeho chování vůbec působilo.. Ty jemnější gesta, tíhnutí spíše k dívkám? Bylo to pro vás neobvyklé?

R: To ani ne...Tak nějakí kluci jsou takoví jiní onací.. Tak člověk byl rád, že tam má spíš takovýho kluka než nějakýho raubíře.

E: Nebyly ty jeho projevy podle vás nevhodné?

R: Tak spíš to měl těžší mezi ostatními, než že by to bylo nějak nevhodné. To bych neřekla, to že by to bylo nevhodné. Protože občas bylo potřeba je rozdělit na pokoje na škole v přírodě a on musel být s těma klukama a nemohl bydlet na pokoji s holkama.. S těma svejma kamarádkama. Takže on mezi něma tak trochu trpěl. Takže si jako nemyslím, že by to jeho chování bylo nějak špatný, jen že to měl kvůli němu těžší.

E: Co se vám na něm líbilo?

R: No mě se líbilo, že je opravdu takovej milej, kamarádskej. Jako neříkám, že by s těma klukama vůbec nekamarádil, co se týče pracovních věcí, to tam bylo dobrý. Třeba s klukama dělali články do školního časopisu. Takže to se mi líbilo i že je tak jako aktivní... Opravdu i v tom kolektivu ženských, to tam hezky urovnával. Pro mě to byla výhoda v tom třídním kolektivu.

E: Je něco co by se vám na něm nelíbilo?

R: Nevzpomenu si za ty léta... Asi ani nic není.

E: Co kolegové jak se oni k němu stavěli?

R: Já si myslím, že tady, jak ono to nebylo úplně nápadný, že by to bylo hned vidět, že je trochu jinej... Já jako třídní jsem ho učila dost tak jsem si třeba toho jemnějšího všimla.. A asi taky tělocvikáři, ale většina vyučujících, co ho měli třeba jen dvakrát týdně si toho nejspíš ani nevšimli. Oni by ho jako atypickýho ani neuvedli na mém místě, protože ho neznali tolik.

E: Takže se v pedagogickém sboru o jeho netypičnosti nemluvilo?

R: Ne, to jsme neřešili. To vůbec ne, protože u něj to opravdu není nápadné. To až jsme zjistili později, že teda tančí, na nějakém tom srazu, tak jsme si to pak jen ve sboru řekli, jakože konstatovali... Že by nás to ani tenkrát nenapadlo..

E: Takže se k němu učitelé nechovali jinak než k jiným chlapcům...?

R: To vůbec ne, jak říkám, tam to nebylo vůbec nějak nápadné.

E: A vám, když už jste si toho jemnějšího chování všimla, chovala jste se k němu jinak než k ostatním klukům?

R: Tak asi ne... Třeba to rozdělení do skupin při práci jsem už tak automaticky brala, to je pravda, protože jsem věděla, že mu to tak vyhovuje, tak jsem mu neříkala, že ne, že tady musí být klučíci a tady holčíci parta. Spíš jsem mu v tomhle vycházela jen vstříc. Ale že bych třeba měl jiné aktivity nebo tak, tak to ne...

E: Vy jste s ním vycházela dobře?

R: Jo, to jo. Neměla jsem s ním žádné problémy, kázeňsky byl na tom taky výborně. On byl opravdu takový klidný.

E: Myslíte si, že byly tyto projevy důvod k tomu si promluvit s rodiči nebo s výchovným poradcem?

R: Ne. V tomhle problémy nebyly, nebylo to potřeba. Spíš byl celkově problém dostat sem maminku. Jen kvůli prospěchu třeba bylo třeba... Ale nenapadlo mě řešit vyloženě tohle.

E: Pomyslela jste si tenkrát, že by mohl mít v budoucnu nějaké problém nebo potíže?

R: No trochu mě napadlo, že když šel na školu, kde byl našťestí klučičí i holčičí kolektiv, ale už nevím, co to přesně bylo za školu... Tak jsem si trochu říkala – bude pořád inklinovat k těm holkám nadále? Aby pak nešel na průmyslovku třeba, kde by byli samí kluci. Ale to on si úmyslně i proto nevybral. Ale on celkově spíše tíhnul k takovému tomu humanitnímu zaměření a ne technickému. Dokonce mě ale vůbec nenapadlo, že by mohl být gay. U tohoto Tomáše ne. U jiných kluků si to třeba pomyslím nebo pak zjistím, že to tak skutečně je. Asi na to mám nějaký štěstí, protože za svých pět tříd se v každý kromě jedny, co jsem se po letech dozvěděla, že byl vždycky gay. U těch mě to napadlo, ale u toho Tomáše fakt ne. Jednak protože jsem možná byla mladá a neměla jsem moc zkušeností... Ale řekla bych že ne. Věděla jsem že se zajímá spíše o ten tanec, humanitní vědy, ale to mě nesešlo. Nenapadlo mě to.

E: A překvapilo vás tohle zjištění?

R: No až tak mě to nepřekvapilo. Jednak jsem měla už nějaké zkušenosti s těmi dalšími, o kterých jsem věděla... A když jsem se pak zpětně nad ním zamyslela, tak tomu leccos signalizovalo. Ale nebyla jsem tím rozhodně šokovaná.

E: Jste ráda, že jste takové dítě učila?

R: No jo, určitě. Je to takový, že člověk vidí, že není každé stejné. A pro sebe to má taky další zkušenost, jak reagovat a tak.

E: Chtěla byste více takových chlapců ve třídách?

R: Tak jak je vidět, tak pokaždé se mi poštěstilo mít ve třídě takové nějaké mít. Nevadí mi to, беру to neutrálně. Neříkám, že bych chtěla, ale nevadí mi když je mám.

E: Co kolegové, myslíte, že by uvítali víc takových dětí?

R: Jak v který třídě. Ono se to někdy tak sejde...Pokud by to ve třídě nedělalo neplechu, že by se muselo řešit chování spolužáků k němu a bylo to v kolektivu v pořádku, tak si myslím, že by jim to nevadilo.

E: Co je podle vás více problematické? Atypický chlapec nebo dívka ve třídě?

R: No těžko říct, ale řekla bych že asi ten kluk. Jednak proto, že kdyby to bylo výraznější než jsem třeba mluvila o tom Tomášovi, tak ti kluci jako mají spoustu věcí, jako ten tělocvik, kam ho hůře přijímají. Holky zase třeba dokážou být jízlivý slovně, ale nějak se s tím víc scelej, ale ti kluci dokážou víc vyčlenit a být víc zlí. Třeba, že on je jinej, tak ho budeme provokovat, ale on je takovej, že se s náma nepůjde poprat a o to víc ho budeme provokovat. Asi to bude těžší pro toho kluka no.

E: Bude se podle vás lišit i samotné postavení atypické dívky a chlapce ve třídě?

R: No, ti kluci možná budou méně oblíbení než ty dívky. Oni to pak ty děti zjednodušeně tu atypičnost řeší tak, že je gay nebo ještě ošklivějšími slovy... Takže asi jo, asi to je spíš problém pro toho kluka, se kterým se to může vést.

ROZHOVOR S VYUČUJÍCÍM Č. 4

učitelka, 38 let – Hudební výchova, Multikulturní výchova, Člověk a svět práce

E: Já bych vás poprosila, abyste si vybavila nějakou konkrétní genderově atypickou dívku a chlapce a o nich se budeme bavit a bude mě zajímat vaše zkušenost s nimi. Máte v mysli nějakou konkrétní dívku, o které byste mi mohla povědět?

R: Určitě už mám, ale není to už žákyně téhle školy, už před rokem dvěma vyšla...

E: To nevadí. Tak mi popište jak vypadala a jak se oblékala...?

R: Jasně, tak na prvním stupni to ještě byla standardní holčina... A na druhém stupni, to jsme jako neřešili, že by nosila stále jen kalhoty a nenosila šaty, sukně apod. Nicméně se u ní v šesté třídě začly projevovat určité formy sebepoškozování. A pořád nikdo nevěděl důvod. Ona nebyla schopná o tom mluvit, ikdyž prošla spoustou psychologů...

E: Jakým způsobem se sebepoškozovala?

R: Řezala se, škrábala na předloktí a tak. Dokonce byla několikrát i hospitalizovaná, kdy to došlo tak daleko. Nikdy jsme jako neznali příčinu.. Je fakt, že i se známka šla hodně dolů. A v sedmé třídě jsme se trochu začli pít. Protože v sedmé třídě holky vypadají už víc jako holky a ona pořád ne. Ne že by nevypadala jako holka, ale neměla snahu. Nebo nějakou potřebu.

E: Ostatní dívky se teda zkrášlovaly nebo tak podobně?

R: Ano, přesně. A ona ne. Ona nosila krátký vlasy, nelíčila se, nosila jen kalhoty. Většinou volný trička, volný košile. A už jsme si začli tak jako šuškat, že na tý holce je něco.. že je možná bude homosexuální nebo něco v tom smyslu. Osmička potom byla úplně katastrofální, kdy už potom si s tím neuměla poradit. To tělo bylo jako jiný, než to tak nějak vnímala, ale to jsme pořád nevěděli. Všechno to nějakým způsobem propuklo v devítce, kdy se přiznala svojí spolužačce, že se necítí v tom těle dobře. A musím říct, že spolužačka se zachovala naprosto skvěle, začla se sama pít po informacích na internetu.. Takže strašně pomohla. My jsme se to dozvěděli docela jako brzy a musím říct, že od prvního čtvrtletí deváté třídy, kdy jsme pochopili o co jde, se ten její stav natolik zlepšil a změnil, kdy to pochopila i maminka, a ta holka začla chodit po vyšetřeních sexuolog, psycholog a v podstatě školu opouštěla jako Majk, ikdyž jako ne oficiálně, ale na střední školu už nastupovala pod klučičím jménem a teď probíhá hormonální terapie a čeká se do osmnácti na úplnou změnu. Takže teďka je to Majk. Chodí sem do školy i brácha jeho, mladší. Vlastně dva mladší, já jsem učila i jednoho staršího. No a dobře to prostě dopadlo.

E: Podle toho co jste mi teď říkala, tak tam nějaký postupný vývoj té atypičnosti od prvního stupně byl, je to tak?

R: Ano, ano, postupně... Nejdříve na prvním stupni se chovala a vypadala jako ostatní holky na škole. A s tou pubertou to teda propuklo a pořád se nevěděla ta příčina. Pořád se nevědělo, jestli to není dané nějakým problémem v rodině.. Ale rodinu jsme znali, tak bylo všechno naprosto v pořádku.

E: Během toho druhého stupně, kdy se její chování změnilo, na tom byla se školou jak?

R: No ono se jí určitě dobře nedařilo. Tam v tý púbertě to v sobě dusila, nebo dusil, já už o ní neumím moc povídat jako o holce... Ono to bylo dost znát ať už v interakci se spolužákama, kdy v jednu chvíli byla jako na pokraji té třídy, jako divná... Z hlediska pubertáků je divnej kde kdo... Znamky šly dolů, častá, velmi častá absence. Pak jsme se dozvěděli, že ta absence byla daná velmi těžkým psychickým.. nějakou deprivací. A pak tam v tom ještě to sebepoškozování. Jako nařízené pobyty v nemocnici. Ale musím říct, že na druhej stupeň do té třídy prostě přišla atypická holka. Bylo to prostě atypický. Ten vývoj toho byl celkem dlouhý a na druhou stranu si říkám, že u spoustu lidí to trvá mnohem dýl. A tady potom v tý devítce, kdy opravdu, my ani paní ředitelka, jsme jí říkali Majku a očividně se tý individualitě hrozně ulevilo a najednou chodil do školy, známky super bez čtyřek na vysvědčení.. No takže to bylo takový jako a když jsem dělala ten dotazník, tak jsem si říkala, že s tímhle se učitelé až tak často nesetkají s tou transsexualitou...

E: Já jsem moc ráda, že jste se mi sama i pro rozhovor nabídla. To vám moc děkuju.

R: No není zač... A teď je ten Majk vlastně už ve druháku a studuje policejní školu a je prostě happy.

E: Co její/jeho rodina? Říkala jste že má nějakého sourozence...

R: No má staršího bratra, ten je ve druháku na vejšce. To byl premiant třídy, byl to taky takovej individualita klučina, byl hodně klidnej, občas terčem posměchu, ale nikdy mu to nějak nevadilo, se třídou většinou vycházel dobře. Přestávky trávil tak, že si četl knížky a tak.

No a pak má mladšího, který je teď v devátý třídě, to je typickej kluk se vším všudy... Občas na zabítí (smích).. Hrozně se jako vyšvih od sedmičky. Pořádnej kluk, je hrozně úžasnej, sportovec, velkej kluk. Pak má ještě na prvním stupni bráchu, ale to nevím jak přesně starého.

E: Netušíte jak tu přeměnu z dívky na kluka nesli ty jeho sourozenci?

R: Tak ten co je teď v devítce, tak tam to brali úplně jako přirozeně.

E: A jak to brali rodiče?

R: Jakmile se přišlo na příčinu toho poškozování, špatných známek... Tak maminka velmi rychle pochopila, že když budou tlačit proti, tak že to bude špatně. Takže tam to byla... já je měla na multikulturní výchovu... tak tam měli projekt, měli si vybrat nějaký menšiny a ta její kamarádka si vybrala Aničku a tenkrát se to všechno provalilo a šlo to strašně rychle. A musím říct že rodiče hrozně dobře zareagovali a pochopili to. Takže rodina to vzala skvěle.. Ono jak tři roky se nevědělo, tak to bylo strašný trápení. Myslím si, že pro maminku, ta z toho byla hrozně nešťastná, a jak to začlo mít nějaký spád, tak se všem ulevilo.

E: Když jste si na druhém stupni on ní myslela, že je atypická v čem jste to poznala... Jaké třeba měla koníčky..?

R: Atypická byla hlavně v tom oblékání a chování. Ale v podstatě, vůbec nebylo možný zjistit, co tu holku zajímá. Ona byla hrozně uzavřená. Takže my jsme vůbec netušili... Věděli jsme, že nenavštěvuje žádný mimoškolní kroužek nebo to.. Ale vůbec jsme netušili co by jí mohlo třeba zajímat... Nejdříve jsme to přisuzovali tomu, že třeba poslouchá metalovou hudbu, což ale poslouchá kde kdo... Chodila v tom stylu i oblékaná... Ale faktem je, že tahle holčina pro nás byla dlouho tajemství.

E: Můžete mi říct, jakými typickými vlastnostmi a chováním se projevovala? Co jste pokládala za genderově atypické kromě toho klučičího oblékání?

R: Ona byla strašně vždycky hodná. Ale co v těch vlastnostech bylo jako fakt atypický bylo to, že byla strašnej introvert. S čímž jsem se u dívek, vlastně u dívek ani chlapců nikdy předtím nesešla.

E: Jak to na vás působilo ta její introverze a způsob oblékání?

R: To oblékání člověk moc neřeší. V tý pubertě si říkám, než se nějakým způsobem vyhraní jak chtějí vypadat apod. Spíš taková ta bezmoc, že ten člověk je až takhle extrémně introvertní z nějakýho důvodu a nevíte proč. A nedovedete jí pomoci, protože nepromluví.

E: Takže to bylo neobvyklé?

R: Ano, tohle bylo dokonce až extrémní. Jako introvertních dětí je taky spousta, ale tohle bylo opravdu... Prostě nepromluví... To byla jako holka, která prostě přišla ráno do školy a fakt nepromluvila kromě toho, když byla třeba vyzkoušená. Prostě nepromluvila ani slovo, a to bylo všechno. Prostě takový to, že víte že se něco děje, ale nemůžete jí podat pomocnou ruku, protože prostě nevíte jak.

E: Bylo něco co by vám na ní vadilo?

R: No jako vadilo ne, ale bylo mi nepříjemné ta introverze. Prostě pak nevíte co si ten žák myslí... Jestli... Máte pocit, že se tady jen trápí kvůli škole, ale přitom to nebylo kvůli škole... takže nevíte na čem jako učitel jste a hlavně nevíte na čem je to dítě.

E: Bylo nebo je co se vám na ní naopak líbí? Teda na něm...

R: Že byl vždycky svůj... Že i přesto se nepodřídil tomu davu a nebyl ovce... A že prostě si zachoval svoji identitu. Že se kvůli okolí tenkrát ještě nezačala malovat, nezačala oblékat jinak. A prostě si šla po svém.

E: Jak si tedy to její chování a projevy vysvětlujete?

R: No tím, že se necítila dobře v tom těle a proto se neoblékala jako holka a protože si s tím nevěděla rady, tak to vedlo k to introverzi.

E: Samotnou příčinu tohoto vidíte v čem... Biologie nebo výchova..?

R: Jasně biologie.

E: V třídním kolektivu bylo její postavení jaké?

R: Nikdy nebyla neoblíbená. Ale tím, že se odmítala sama bavit s ostatními, tak byla... Hodně jí tam podržela ta spolužačka, která taky dlouho nevěděla co se děje... Ale nikdy to nebylo o tom, že by ji kolektiv nechtěl brát.. Ona o to nestála.

E: Takže to mezi spolužáky neměla v něčem těžší než ostatní dívky?

R: To určitě ne... Ale tím, že se sama vyčleňovala, tak samozřejmě v sedmé osmé třídě na to ty děti začnou koukat trochu jinak.. Jako je divná – proč s náma jako nejede na výlet a tak. Nikdy s náma nebyla na žádném výletě, nikdy nejezdila na školy v přírodě.

E: Setkávala se s nějakými problémy ze strany spolužáků.. Posměch, ubližování nebo tak?

R: Já bych neřekla třeba ani ten posměch.. Ale časem to jako gradovalo k takovému jako opovržení... „Ona se s náma jako nebaví, to si myslí, že jsme něco míň?“ Oni to nemohli pochopit, když jsme to nepochopili my dospělí. Takž spíš takový opovržení.

E: A bylo v té třídě nějaké jiné dítě, které by bylo vyčleňováno kolektivem?

R: No to nebylo, to byla celkem taková tolerantní třída... Takže vlastně jen ta Anička, která se sama nechtěla bavit byla do té deváté třídy dá se říct na okraji.

E: A jak tu její proměnu v deváté třídě přijali spolužáci?

R: Přijali, protože si s nima třídní sedla a vysvětlili si to. Myslím si, nebo aspoň dělali, že to přijali. Pochopili, že takhle to je.

E: A co kolegové, jak se k ní stavěli? Jak její chování vnímali?

R: Tak... No velmi různě. Některým to vyloženě vadilo.

E: Co přesně jim vadilo?

R: No ne to, že se necítí dobře v tom svém těle, ale to chování, introverze.

E: Podnikali vůči tomu nějaké kroky?

R: No to jo, já bych řekla, že to bylo kontaktem maminky. Ona byla chvilka, kdy maminka byla bombardovaná neustále, byla každou chvíli ve škole. A řekla bych, že ta máma byla ještě ve větší beznaději, než my tady.

E: Takže se našli kolegové, kteří vůči tomu, že má nějaké své problémy nebyli empatictí?

R: To stoprocentně. Ale naštěstí byla většina těch, kteří vůči tomu empatictí byli a snažili se pomoci. My tady na škole se tak jako snažíme táhnout za jeden provaz. A když nevíme, tak se jdeme poradit. Takže většina z nás věděla, že se něco děje, ale neuměli jsme to popsat. Bylo dokonce i několik mimořádných porad, abychom si řekli něco důležitého. A tenkrát kvůli Aničce to tady bylo ta porada a docela rychle to zafungovalo.

E: Jak to učitelé přijali tu skutečnost, že se Anička necítila ve správném těle?

R: No tak ne všichni to přijali. Ono, ač je to překvapující, si ne každý dokáže představit, že to vůbec existuje tohleto. A prostě ta doba taková je, a někdo si nedokáže představit, že to může mít někdo už v patnácti letech.

E: Mohla byste třeba nějak charakterizovat skupinu učitelů, kteří to v pohodě nepřijali?

R: No to ani právě nejde. No co je třeba právě divný, tak že věk tam nehrál žádnou roli. Jo, že paní učitelka, která se s tím nemohla smířit, tak jí je 27 let, jako relativně mladej člověk. Naopak paní ředitelka, která to hned přijala je ženská, který je přes padesát let. Z hlediska pohlaví to porovnat nemůžu, protože těch mužskej je u nás tak málo, že to ani nejde. Ale řekla bych, opravdu, že je to tou neinformovaností. Lidi, kteří o tom nic neví a nikdy neměli možnost se o tom dozvědět.. Taky zazněl názor – to je nějaký výstřelek pubertáčky. Jo, že si prostě takhle usmyslela... Ale to jsme si pak s kolegy na poradě všechno vysvětlili o co se jedná... A jak říkám většina to přijala v pohodě.

E: A jak vy osobně jste s ní vycházela?

R: Já jsem metodik prevence a jsem hrozně empatická. Takže, mě se tady ještě nepodařilo vycházet s dítětem špatně. Je to hloupý, že to tak říkám... Já jsem se jí snažila podat pomocnou ruku. Tenkrát jsem jí předala i kontakt na jednu paní doktorku. Ona už byla u pana doktora Weisse a dostala se až takhle různě i tím, že tam bylo to sebepoškozování. Takže já jsem to nikdy nelámala přes koleno. Spíš si člověk říká, kdy už přijde... ikdyž netuší o co jde... kdy už přijde nějaká ta úleva. Já jsem to spíš viděla tak, že mi jí bylo líto.

E: Dělala jste na počátku, ještě než jste věděli že se jedná o transsexualitu, nějaké rozdíly mezi ní a ostatníma dívkama?

R: Já tím, že jsem učila hudebku a ČSP, tak tam moc rozdíly člověk neudělá. My vaříme a vaří holky i kluci. Neřekla bych, dokud jsem neznala pravdu, tak člověk neví, jestli je v tom metal nebo satanismus nebo něco jiného. Rozdíly jsem nedělala.

E: V počátcích ty její neobvyklé projevy... Byl to podnět pro promluvení si s rodiči nebo výchovným poradcem?

R: No to určitě, s rodiči. Tam jo. Dokonce byla poslána i do PPP. Ale tam v podstatě se nic nevyřešilo, protože odmítala mluvit. A po tom co se vlastně přiznala, tak problémy s ní vymizely.

E: Myslíte si, že se bude v budoucnu potýkat s nějakými obtížemi?

R: No to rozhodně se ještě setká. Já si myslím že jo. Měly... tedy měl štěstí, dneska je to Majk, v tom, že coming out přišel poměrně brzo, ještě na základce, což se moc často nestává. Myslím si, že tím že studuje policejní školu, tak není možné aby dosahoval fyzicky takových výsledků, jako ostatní kluci tam. To tam možná taky bude. A dál se pak uvidí podle toho, jak si ten život uchopí.

E: Jste ráda, že jste učila takové dítě?

R: No pro mě je to obrovský obohacení. Já jsem ráda, že ho můžu pozorovat dokonce i teď tak jako přes bráchu. Můžu si o tom klidně popovídat. I tím projektem na multikulturu se to téma tak jako víc rozjelo...

E: Uvítala byste více takových dětí ve třídách?

R: Jako v podstatě Majk není jediné atypické dítě, nebo dívka... Ale jako v té transsexualitě je ojedinělejší. Mě tyhle děti celkově ty genderově atypické dívky nevadějí. Ale já se neumím odprostit nějak od toho, že ty děti něco trápí a člověk jim nedokáže pomoci. Takže, nevadí mi, ale vím že, kdyby jich bylo moc těch dětí, tak to bude sžírat mě zevnitř. Ale vadit mi to nevádí. Já si i myslím, že je to fajn pro vrstevníky, prostě poznají, že ne každá holka nosí sukni nebo že ne každá miluje osoby jen opačného pohlaví.

E: A jak to podle vás vnímají kolegové?

R: Já si myslím, že podobně. Určitě jim to nevádí. My jsme tady měli dokonce i dívku, která byly liliputka, přes jiný etnika, máme tady autistu. A zatím to bereme tak, jak to je. Poměrně velká tolerance vůči dětem, ať jsou jaký jsou.

E: Tohle by teda bylo k dívce všechno. Teď bychom ještě spolu probrali nějakého toho chlapce. Máte už nějakého vybraného, o kterém byste se chtěla bavit?

R: Ano, ano. Ten už teda taky vychodil školu...

E: Tak opět začneme od vzhledu. Jak vypadal a jak se oblékal?

R: On přišel v polovině páté třídy. Řekla bych, že to byl normální kluk. Akorát, že když nastala puberta, to si přesně pamatuju, v sedmičce... Byl teda strašně hodnej a strašně si rozuměl s holkama. Nikdy tam nebylo nějaký vyhrazení já jsem chlap ty seš holka s tebou se nebavim. Začli jsme si toho všimnout v sedmičce, kdy prostě začal být velmi zženštilý.

E: Jak se projevovala ta zženštilost?

R: Chovánil. Kdy v podstatě to z venku byl kluk. Oblékanej chodil jako kluk, džíny, košile, tričko, krátký vlasy... To bylo všechno normální. Ale zevnitř se choval jak holka. To znamená, například se řekl nějaký vtip, tak podobně jak se začly hihňat holky, tak i on se začal hihňat. Nebo prostě holčičí typický věci jako gesta, nebo i třeba péči o třídu a podobně. Takže holky dělaly nástěnku a on ji dělal s nima. Jo a jakože holky vždycky „paní učitelko nechcete s něčím pomoci“ a on taky. Takže se u něj začalo projevoval hodně holčičí chování.

E: Jak to na vás působilo?

R: Často až komicky. Musím říct, že člověk to až nečeká prostě. Ale u něho to mělo jako své opodstatnění. Jo pozdějš. Ale občas se tak kluci projevují i jiní...

E: Bylo tohle podle vás neobvyklé?

R: Ano, bylo to neobvyklé.. Jako komicky... Víte, ne že bychom se mu vysmívali, ale tak přijdete do kabinetu a ulevíte si „ten Jirka zase dnes perlil“. Takže spíš takhle.

E: Byly to podle vás charakteristiky pro chlapce nevhodné?

R: Vzhledem k tomu, že to byl pořádný kus chlapa, tak to k sobě nešlo. On byl opravdu prostě úplně.. Od takovýho kluka byste čekali, že když ho někdo pošle kamsi, že se ohradí, ale on „ale prosimtě“. Opravdu tam si to tak odporovalo ta vizáž s tím chovánil, že to bylo až jako... no jak říkám komický.

E: Vadilo vám na něm něco? Nebo bylo vám na něm něco nepříjemné?

R: Jako že by mě něco vadilo, tak to ne. Ne ne ne. Z jeho strany ne. Spíš mi vadila reakce okolí. Hlavně třídy, kdy kluci v osmičce „ježíš, ten se zase chová“, jako automaticky nechováš se jako my, tak si to trosku odnese... Jak musím říct, že se takhle kluk asi necítil šťastně tady ve škole. Cejtil se lépe díky holkám, ty ho braly.

E: Ke kolektivu se ještě vrátíme později.. Je něco, co by se vám na něm naopak líbilo?

R: Líbilo... No ta jeho ochota, dobrota, jak byl neuvěřitelně hodnej. A ten vztah k holkám jo, to jako... Já jsem neslyšela z jeho pusy říct nikdy sprostý slovo.

E: Když jste ho učila, jak jste si to jeho chování a projevy vysvětlovala?

R: Okamžitě co mě, a nejen mě, ale i další kolegy... že je gay. Že tam něco... Ikdyž říkám, těchto žáků jsme měli spoustu, tak tohle bylo až extrémní. Nebo mě napadlo, že je divnej. Po příčině jsme se nějak nepídili, ale že je divnej. Ale on byl tak hodnej i na nás, takže jsme ho nějak nezavrhovali jo. Ale prostě to bylo takový.. Co vás jako napadne, když chlap metr osmdesát v sedmičce, jak hora začne mluvit takhle... Jemně a slovník jako holky.

E: Takže jste původ té atypičnosti přikládala čemu? Biologii, výchově...

R: No biologii... Ale výchově určitě ne.. On teda neměl jednoduchou výchovu v rodině.

E: Co mi můžete o té rodině povědět?

R: Tatínek odešel někdy před tím než sem v pětce nastoupil, takže v porozvodový situaci. Takže vyrůstal s maminkou a s tatínkem, ale později od té pětky jen s maminkou a se starší ségrou. Takže jsme si říkali, třeba v tý šestce, když to jako nebyl takovej ten typickej rošťák, že možná ten rozvod hraje roli... Ale pak jako ty příčiny, je prostě takovej... S tím rozvodem se jako vyrovnal dobře a maminka byla taky úžasná, spolupracovala vždy s náma a tak.

E: Nějaké zvláštnosti ve výchově tedy v tom podle vás roli nehrály?

R: Nenene, to mamka jako fungovala dobře. A ona ho brala takovej jaký je.

E: A jak se ta jeho atypičnost vyvíjela. Říkala jste, že v té páté třídě byl ještě typickej kluk, je to tak?

R: Ano, tak to bylo, to byl opravdu úplně běžný kluk.. V tý pubertě se pak začalo objevovat to zženštilější chování. Oblečení pořád bylo klučičí.. Tělák s klukama byl v pohodě tam všechno dobrý, ale prostě to chování pak bylo prostě jiný.

E: Jak to měl s tělocvikem na tom druhém stupni, kdy se začal projevovat sženštile.. Hrál třeba s klukama fotbal?

R: No když měl tělák, ten měli oddělenej.. Tak když byl s klukama, tak s něma normálně hrál fotbal a vůbec bysme neřekli, že je jinej. On dokonce dělal nějaký sport, ted' nevím jestli na florbal...

E: Takže jeho zájmy byly spíše klučičí?

R: Zájmy klučičí, dělal ten flormal, myslím, že ho hodně zajímaly auta, četl nějaký encyklopedie o nich... A víc teda vám neřeknu.

E: Nějaké neobyklé zájmy, typické pro dívky neměl?

R: To ne, vůbec ne.. Nebo o tom nevím. Zájmy spíše ty klučičí, ale jakmile byl ve třídě, tak se prostě bavil s holkama, vystupoval jako holka no.

E: Jak se mu dařilo ve škole? Znamky a chování?

R: No tam to jako nebyla žádná sláva. Tam to možná bylo taky tím, že nebyl nějak vnitřně srovnanej s tou orientací... Tak já bych řekla průměr jo.. Občas to sklouzlo k nějaký čtyřce.. Ale to pak ve spolupráci s mámou se to nějak podařilo vytáhnout.. Řekla bych ten průměr, nebyl to žádněj jako průšvih. A jinak chování, tak tam s ním žádný problémy nebyly.

E: Ted' bychom se vrátili k tomu třídnímu kolektivu. Říkala jste, že to neměl jednoduchý s klukama a že s holky se s ním kamarádily...

R: Nevím jestli všechny holky ale většina holek ano.

E: A chlapi ho tedy odstrkovali na okraj kolektivu?

R: Ano ano.

E: Bylo s tím spojeno nějaké ubližování nebo dělání si legrace z něj nebo tak?

R: Já bych spíš řekla... V týhle třídě byly kluci docela bych řekla že ranaři, velký silní kluci, opravdu s mužným chování. Takže spíš se jako objevovaly často spíš výsměšky, ale žádný jako třeba fyzický ubližování tak to ne.. spíš si ho jako dobírali.. za tu zženštilost.

E: Snažili jste se to nějak řešit?

R: No jasně, vždycky v rámci třídního kolektivu i jako s rodičema, že takhle by to nešlo.

E: Jak se k němu stavěli kolegové?

R: On tím, jak byl hodnej, tak ho nikdo neměl nerad. Přišlo jim úsměvný, stejně jako mně to jeho chování i přes to, jak to byl vzhledově chlap ale nevím, že by s tím měl někdo nějaký problém. Nesetkala jsem se s nikám, komu by nějak vadil a navíc měl obrovskou podporu v třídní učitelce.

E: Chovali se k němu kolegové jinak v něčem než k ostatním chlapcům?

R: Já bych možná řekla, že asi ani ne.. Už i proto, aby nedávali podněty těm ostatním chlapcům k nějakému dobírání, tak si myslím, že ne.

E: Nějaké stížnosti od kolegů na něj jste slyšela?

R: Maximálně od dětí „paní učitelko, co to zase dělá“, od kolegů ne...

E: Vy jste s ním vycházela jak?

R: Dobře.. Moc dobře. Já jsem ho měla ráda. A my se dodneška vídáme, takže spolu vycházíme skvěle.

E: Vy jste dělala nějaké rozdíly mezi ním a ostatníma klukama?

R: Ne, to ne. Já jsem vlastně ani neměla příležitost... Ty moje předměty jako to ani neumožňovaly.. Hudebka a pak to vaření.. Tam prostě vařili všichni stejně. Jediný rozdíl, kterej si teď uvědomuju... zápisy prvňáčků... tak na zápisy vybíráme devátáky, tak byly holky a on. Tak jsme prostě věděli, že Jirka je milej a ochotnej. A že on to bude dělat rád, to co dělaj ty holky, že ty prvňáčky tady prováděj apod. Kluci zase prováděj rodiče. Takže to byl takovej, že jsme věděli, že holky a Jirka.

E: Když začal mít ty zženštilé projevy, napadlo vás to řešit nějak s maminkou případně školním poradcem?

R: Já jsem to v tu chvíli neřešila.. I když skrytě v podvědomí si člověk říkal, že tam asi bude nějaká příčina...

E: A to vaše očekávání se vyplnilo?

R: Jo, jasně že jo... Ale pravdou je, že to přišlo až tak dva roky po tom, co ukončil základku. Ale těžko říct, těch kluků, kteří se takto atypicky chovaj je víc. Není to tak jako úplně ojedinělý. Takže na jednu stranu vám hlodá – tak asi je homosexuál a na druhou stranu si říkáte, třeba je jen zženštilý a prostě s holkama tráví spoustu času, protože se mu třeba líběj.. Ale nikdy jsem to jako neřešila s maminkou ani s nikým jiným. Bylo to neobvyklý to chování, ale zase si nemyslím, že by se to muselo probírat s poradcem nebo maminkou.

E: Myslíte si, že bude mít v budoucnosti nějaké obtíže?

R: On asi jo. My jsme se to dozvěděli jako dva roky po tom co opustil základku, na třídním srazu, že je homosexuální. V podstatě, kdy pozvali svoji třídu a pozvali i mě. Tak tam jsme se to.. Jak říkám, asi tím, že to má v sobě, tak když na někoho... No pokud bude působit tak jak působí, tak si okamžitě každěj řekne „ježiš, on je teplej“ nebo „to je jasnej gay“. On má opravdu až přehrávaný chování.

E: Byla jste ráda, že učíte takové dítě?

R: No jasně, opět, já mám na Jirku jen nejlepší vzpomínky. Byl milej, ochotnej a byla s ním neskutečná legrace. Měl obrovskej smysl pro humor. Takže jako fakt jsem byla ráda.

E: Uvítala byste víc takových dětí ve třídách?

R: Já si jako myslím, že každý dítě vás něčím obohatí... Jediný co spatřuju, když potom je rozkol s rodinou. Když rodina si není ochotná přiznat, že na tom dítěti je něco atypickýho. A nechce o tom ani slyšet.

E: U tohoto chlapce se vám to ale nestalo, ne?

R: Ne nestalo... My jsme teda neřešili jeho sexuální orientaci na tý základce. Tam se spíš řešilo to, že občas mu ty kluci nadávali nebo takhle.

E: Takže maminka nepovažovala za podstatné třeba tu zženštilost řešit nebo se o tom poradit s učiteli?

R: Ne, to určitě ne. Nechávala to být. Brala ho takového jaký byl.

E: A co kolegové, myslíte si, že by byli rádi za více takových dětí?

R: Myslím si, že ano. Tady na tom druhém stupni ty děti prostě jsou a nikdo to nějak neřeší. Na druhém stupni tak pět šest kluků by se podobných jako Jirka našlo. A už víte, že pokud se to nedozvíte ještě na základce.. Tak později, že tam něco bude.. třeba ta homosexualita. Ale tady musíme hrozně opatrně, protože ta příčina může být cokoliv.. Třeba porozvodový, konfliktní situace s někým.

E: Na závěr bych se vás zeptala... Co si myslíte, že je více problematické – genderově atypická dívka nebo chlapec?

R: Pro tu dotyčnou osobu je asi ten chlapec.

E: Máte pro to nějaké vysvětlení proč si to myslíte?

R: Protože společnost není ještě pořád zvyklá přijímat roli muže jinak než živitele rodiny a takový to zženštilý chování jim tak vadí.. Zatímco ženský spíš jo. Ale myslím, si, že jako to proto mají ti kluci celkově těžší.

E: A postavení atypických dívek a chlapců, bude se podle vás nějak lišit?

R: No pokavaď je dobrej učitel, tak ne. Tam je to opravdu o práci třídního učitele a prostě s tou třídou pracovat, vysvětlit a vést ty děti k toleranci. Pokud se toto zadaří, tak ty děti mohou projít základkou naprosto v pohodě. Pokavaď se to nezadaří..

E: Pokud se to nezadaří, tak kdo na tom bude ve třídě hůře?

R: To asi jako na tom můžou být stejně. Tady hrajou roli prostě nějak třídní a pracoval s materiálem, který tam má. A to je nejzásadnější.